

Raadsgriffie

J.S. Krol
Telefoon (036) 539 9459
Fax (036) 548 4313
jskrol@almere.nl

Aanbieding publicaties over vergadervormen en werkdruk

‘Een eerste nulmeting van vergadervormen van gemeenteraden en tips en trucs voor raadsleden om werkdruk te verminderen’

Stadhuisplein 1
Postbus 200
1300 AE Almere
Telefoon (036) 539 99 11
Fax (036) 539 99 12
www.almere.nl

Geachte Provinciale Staten,

Graag willen wij u twee publicaties aanbieden: ‘Nieuwe vergadervormen van gemeenteraden: meer doelmatigheid, meer democratie en meer debat’ en ‘Raadsleden en werkdruk’. De publicaties over het raadswerk raken thema’s die ook voor u als Statenlid interessant kunnen zijn.

De invoering van het dualisme is voor veel gemeenteraden aanleiding geweest om de eigen manier van werken en vergaderen nader tegen het licht te houden. Met een online-enquête onder griffiers hebben wij de verschillende manieren van vergaderen en raad-inwoner contacten in kaart gebracht. Wij hebben dit gedaan als initiatiefgroep ‘burgers en gekozen burgers’ in het kader van het Democratisch Boeket van stichting Agora Europa. Maar liefst 241 griffiers hebben de enquête ingevuld en de resultaten zijn door Dr. Marcel Boogers van de Universiteit van Tilburg verwerkt in de rapportage die is opgenomen in de publicatie over vergadervormen.

Datum
22 juni 2009

Ons kenmerk
RAAD/2009/1027

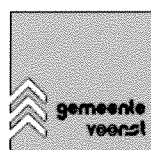
Bijlage(n)
2

In ons onderzoek naar werkvormen van gemeenteraden kwam ook het thema werkdruk geregeld naar voren. De werkdruk van raadsleden heeft de afgelopen tijd opvallend veel aandacht gekregen. Zo heeft de VNG de commissie Aarts ingesteld om de werkdruk van raadsleden en wethouders te onderzoeken en hebben politieke partijen onderzoek gedaan naar de vraag of raadsleden hun werk als belastend ervaren.

Wij, als initiatiefgroep, willen graag een handreiking doen om het raadswerk leuk, goed en behapbaar te houden. In de publicatie ‘raadsleden en werkdruk’ bieden wij een vijftiental tips aan voor meer ontspannen raadswerk. Daarnaast hebben wij raadsleden gevraagd naar hun eigen ervaringen met werkdruk. De analyse hiervan kunt u ook in de uitgave over werkdruk lezen.

De
ook

publicaties zijn

Gemeente Almere

De publicaties zijn ook online te downloaden op de volgende websites:

www.agora-europa.nl

www.almere.nl

www.apeldoorn.nl

www.leeuwarden.nl

[www.vorst.nl](http://www.voorst.nl)

Datum
22 juni 2009

Ons kenmerk
RAAD/2009/1027

Pagina
2/2

Met deze uitgaven hopen wij een bijdrage te leveren aan een bredere discussie over het levend(ig) houden en het doorontwikkelen van de lokale democratie. Wij zien uit naar uw reactie.

Hoogachtend,

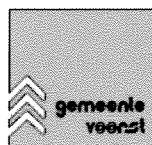
Jan Dirk Pruijm, griffier gemeente Almere en bestuurslid stichting Agora Europa
(jdpruijm@almere.nl)

Hans Peet, griffier gemeente Voorst (h.peet@voorst.nl)

Arjan Oudbier, griffier gemeente Apeldoorn (a.oudbier@apeldoorn.nl)

Baudewijn Franssen, griffier gemeente Leeuwarden (bfranssen@leeuwarden.nl)

Jetske Krol, adviseur raad gemeente Almere (jskrol@almere.nl)

Nieuwe vergadervormen van gemeenteraden: meer doelmatigheid, meer democratie en meer debat

Inventariserend onderzoek naar ervaringen van griffiers met vernieuwende vergadervormen.

Brochure 1 Onderzoek uitgewerkt door Dr. Marcel Boogers van de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur in opdracht van de initiatiefgroep Burgers en Gekozen Burgers.

Een uitgave van de gemeenten Almere, Apeldoorn, Leeuwarden en Voorst in het kader van het Democratisch Boeket van Stichting Agora Europa.

Over Dr. Marcel Boogers, Tilburgse School voor Politiek en Bestuur, Universiteit van Tilburg

Dr. Marcel Boogers (1964) is als Universitair hoofddocent Bestuurskunde verbonden aan de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur (Universiteit van Tilburg). Hij publiceerde veelvuldig over dualisering en de gevolgen die dit heeft voor de verhoudingen binnen het gemeentebestuur en voor de relatie tussen de lokale politiek en de plaatselijke gemeenschap. Zijn laatste boek 'Lokale politiek in Nederland: de logica en dynamiek van plaatselijke politiek' (2007) gaat over de kernkwaliteiten van de lokale politiek, waardoor de lokale politiek anders functioneert dan de politiek op andere bestuursniveaus.

Over Stichting Agora Europa

Sinds 1990 zet de Stichting Agora Europa eigentijdse middelen in rond concrete thema's om de huidige democratie te vernieuwen, het publieke debat te verlevendigen. Agora gaat ervan uit dat iedereen in onze samenleving een stem heeft. Een goed functionerende democratie behoeft onderhoud en vernieuwing. Daar wil Agora Europa zich voor inzetten.

Een aantal idealistische pragmatici hebben elkaar gevonden in de ambitie om de democratie te vernieuwen en het publieke debat te revitaliseren. In 2007 is er samen met een Initiatiefgroep het meerjarig project 'Democratisch Boeket' gestart. De projecten van het Democratisch Boeket richten zich tot raadsleden en bestuurders om de voorwaarden te scheppen voor een meervoudige democratie. Diverse vormen van democratie die naast elkaar bestaan in een samenleving die op zoek is naar nieuwe verhoudingen tussen burger en bestuur. Inspiratiebron voor deze vernieuwingen vormen een serie praktijkexperimenten waarin actieve burgers en bestuurders nu al het voortouw hebben genomen in deze zoektocht naar nieuwe vormen van democratie en burgerparticipatie. Er zijn zes verschillende thema's (bloemvelden) waarin experimenten (proeftuinen) plaatsvinden. Eén van deze bloemvelden is het thema 'burgers en gekozen burgers'.

Meer informatie en contactgegevens kunt u vinden op de website www.agora-europa.nl

Over de initiatiefgroep 'Burgers en Gekozen Burgers'

Aan het bloemveld 'burgers en gekozen burgers' wordt invulling gegeven door Jan Dirk Pruijm (raadsgriffier gemeente Almere, tevens bestuurslid stichting Agora Europa), Arjan Oudbier (raadsgriffier gemeente Apeldoorn), Baudewijn Franssen (raadsgriffier gemeente Leeuwarden), Hans Peet (raadsgriffier gemeente Voorst) en Jetske Krol (adviseur gemeenteraad Almere). Samen kijken zij naar de ontwikkeling van het raadswerk en de lokale democratie in de 21ste eeuw. Hoe wordt er vergaderd sinds de invoering van de dualisering? Hoe blijft raadswerk leuk en behapbaar? En hoe zijn de verhoudingen tussen burgers en gekozen burgers? Hiervoor hebben zij de vergadersystemen en werkvormen in Nederland sinds de dualisering onder de loep genomen. Het resultaat is een tweetal brochures: 'nieuwe vergadervormen van gemeenteraden: meer doelmatigheid, meer democratie en meer debat' en 'raadsleden en werkdruk'.

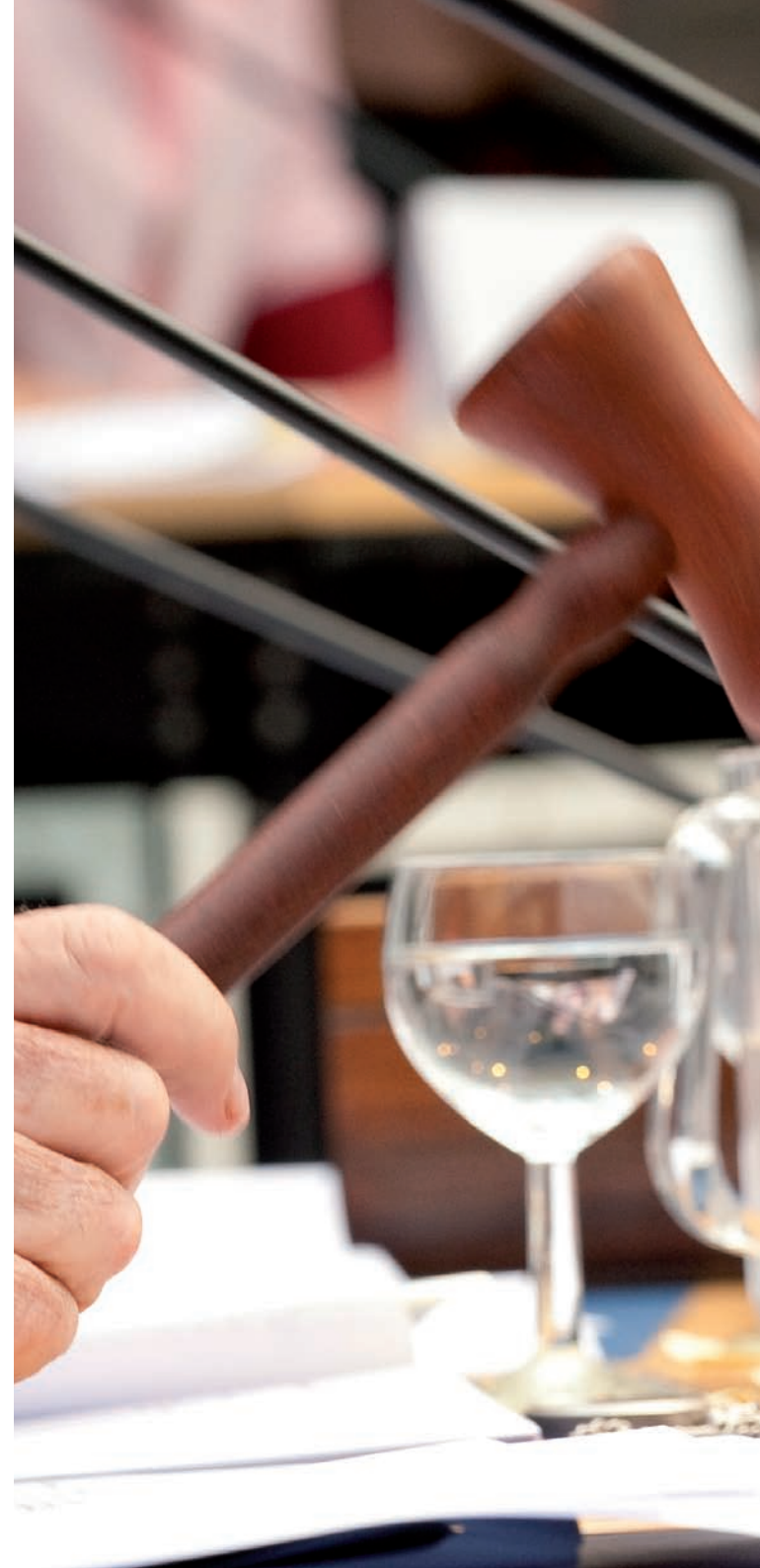
Met dit boekje in het kader van het Democratisch Boeket hopen de griffiers van de initiatiefgroep 'burgers en gekozen burgers' inzicht te bieden in de vergadervormen en werkvormen van gemeenteraden in Nederland. Om daarmee een bijdrage te leveren aan de ideevorming over het levend(ig) houden en het doorontwikkelen van de lokale democratie.

Nieuwe vergadervormen van gemeenteraden: meer doelmatigheid, meer democratie en meer debat

**Inventariserend onderzoek naar ervaringen van griffiers met
vernieuwende vergadervormen.**

Inhoudsopgave

Voorwoord initiatiefgroep 'Burgers en Gekozen Burgers'	5
Rapport Dr. Marcel Boogers 'Nieuwe vergadervormen van gemeenteraden: meer doelmatigheid, meer democratie en meer debat':	
1. Inleiding	6
2. Griffies en griffiers	8
3. Vergadermodellen	10
4. Voorbeeldvernieuwingen	16
5. Vergadercultuur	20
6. Inbreng inwoners	22
7. Samenvatting en conclusies	26
Voetnoten	28
Bijlage:	29
Data uitkomsten online enquête 'Gemeenteraden in Nederland. Verschillende vergadervormen en contact tussen raad en inwoners.'	

Voorwoord

Een levende democratie is voortdurend aan verandering onderhevig. De invoering van het dualisme is in veel gemeenten een impuls geweest om de verhoudingen tussen college, raad en inwoners nader tegen het licht te houden. In sommige gemeenten heeft dit geresulteerd in een andere manier van werken van gemeenteraden met bijvoorbeeld vernieuwde vergadervormen. Om die reden hebben wij als griffiers van de initiatiefgroep 'burgers en gekozen burgers', in het kader van het Democratisch Boeket van Stichting Agora Europa, een onderzoek naar de verschillende vergadervormen van gemeenteraden in Nederland geïnitieerd. Wij denken dat inzicht in verschillende werkvormen een bijdrage kan leveren aan (het denken over) democratische vernieuwingen in de toekomst.

Als griffiers in vier uiteenlopende gemeenten zijn wij met onze gemeenteraden, net als vele andere gemeenten, bezig met vernieuwende werkvormen. Hierbij is Leeuwarden een gemeente die naast bestaande systemen (zoals het commissiestelsel) met nieuwe vormen van burgerinvloed experimenteert, zoals met een burgervisitatiecommissie. Andere gemeenten werken naast vernieuwende vormen van burgerinvloed ook met gewijzigde vergadersystemen. Zo wordt er in Almere en Apeldoorn niet meer met commissies gewerkt, maar met een systeem van een wekelijkse vergadering (politieke markt), waar op dezelfde avond informatieverzameling, argumenteren, debatteren en besluitvorming plaatsvindt. Veel gemeenten hebben een eigen systeem ontworpen zoals de gemeente Voorst met het 'Voorster vergadermodel' waarin eerst middels ronde tafelgesprekken informatie wordt uitgewisseld, voordat het debat (de meningsvormende raadsvergadering) en de besluitvorming (besluitnemende raadsvergadering) aan de orde komen. Het veranderen van manieren van werken heeft vaak een meerledig doel. Namelijk het werk van het raadslid

aanpassen aan de eisen van deze tijd, maar ook er voor te zorgen dat deelname aan de lokale politiek laagdrempeliger voor inwoners wordt.

Het is bekend dat sinds de invoering van de dualisering in veel gemeenten ervaring wordt opgedaan met een andere manier van werken door de raadsleden. Hoewel er wel onderzoek is verricht naar de invoering van het dualisme, bestond er nog geen totaaloverzicht van vergadervormen van gemeenteraden in Nederland. Nu er in bepaalde gemeenten een aantal vernieuwende werkvormen zijn doorgevoerd ontstaat de vraag 'wat nu?'. Waar liggen er nog meer kansen voor doorontwikkeling? Hoe bevallen de vernieuwingen eigenlijk en zijn de verwachte doelen behaald?

Wij hadden de gedachte dat voordat dit soort vragen beantwoord kunnen worden het van belang is om te weten waar we nu in Nederland staan voor wat betreft vernieuwende werkvormen van gemeenteraden. Was het geen idee om een nulmeting uit te voeren met behulp van collega griffiers?

In de zomer van 2008 hebben wij daarom het initiatief genomen en alle griffiers in Nederland per e-mail aangeschreven om een online vragenlijst in te vullen over de werkwijze en vergadervorm van de eigen gemeenteraad. Meer dan de helft van onze collega's heeft de tijd genomen om deze toch wel lastige enquête in te vullen. Dit leverde ons een schat aan informatie op. Alleen al de antwoorden op de open vragen laten ons zien hoe betrokken en bereidwillig om informatie te delen onze collega griffiers zijn.

De uiteindelijke resultaten zijn door Dr. Marcel Boogers van de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur verwerkt in deze rapportage. De resultaten geven een beeld van verschillende vergadervormen en vernieuwende werkvormen

van gemeenteraden in Nederland. Zo is het vergaderstelsel sinds 2002 in een grote meerderheid van de gemeenten gewijzigd. De vernieuwing van het vergaderstelsel is vooral een kwestie van maatwerk: toegesneden op de lokale verhoudingen en cultuur. In de bijlage achterin dit boekje kunt u de resultaten per enquêtevraag bekijken.

Onze dank gaat uit naar Dr. Marcel Boogers voor het verwerken van de onderzoeksresultaten in bijgaande rapportage en naar de collega's van de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente Almere voor hun hulp met de enquête en het verwerken van de resultaten in tabellen. Daarnaast willen wij onze collega griffiers bedanken voor hun medewerking en de Vereniging van Griffiers voor het eenmalig beschikbaar stellen van de contactgegevens van alle griffiers.

Tijdens het onderzoek naar werkvormen van gemeenteraden van Nederland bleek het onderwerp werkdruk bij raadsleden een terugkerend thema te zijn. Om die reden hebben wij besloten om ook daar dieper op in te gaan in een tweede publicatie.

Wij hopen dat de publicaties over vergadervormen en werkdruk een aanzet kunnen zijn voor reflectie en voor discussie over de kwalitatieve ontwikkeling van de lokale politiek en daarmee de lokale democratie.

Jan Dirk Pruim (raadsgriffier gemeente Almere en bestuurslid Stichting Agora Europa)

Hans Peet (raadsgriffier gemeente Voorst)

Arjan Oudbier (raadsgriffier gemeente Apeldoorn)

Baudewijn Franssen (raadsgriffier gemeente Leeuwarden)

Jetske Krol (adviseur raad gemeente Almere)

1 Inleiding

Naar aanleiding van berichten over de toegenomen werkdruk van raadsleden en de gevolgen die dit heeft voor het verloop onder raadsleden, wordt steeds vaker ingezet op de ontwikkeling van nieuwe – meer effectieve en efficiënte – vergadermodellen. De VNG-commissie – Aarts, die aanbevelingen heeft gedaan om het raadswerk aantrekkelijker te maken, heeft daarom opgeroepen tot een inventarisatie van ervaringen met innovatieve vergadermodellen die navolging in andere gemeenten verdienen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de vele ervaringen die gemeenten de afgelopen jaren hebben opgedaan met nieuwe vergadermodellen. Door de invoering van het dualisme kwam er ruimte om de werkwijze van de gemeenteraad kritisch tegen het licht te houden, hetgeen er in nogal wat gemeenten toe leidde dat de vergadersystematiek werd gewijzigd om de eigenstandige positie van de raad te versterken, raadsdebatten aantrekkelijker te maken, en om de inbreng van burgers en hun organisaties een duidelijker plaats te geven in het politieke debat. Om een beeld te krijgen van de mate waarin gemeenten hun vergadersystematiek hebben gewijzigd en om duidelijkheid te krijgen van de eerste ervaringen hiermee, heeft de initiatiefgroep Burgers en Gekozen Burgers in het kader van het Democratisch Boeket (Stichting Agora Europa) in de zomer van 2008 een enquête uitgevoerd onder alle griffiers naar de wijze waarop gemeenteraden vergaderen en de initiatieven die zijn ontplooid om inwoners een stem te geven in de besluitvorming van de gemeenteraad. Deze enquête is bedoeld als een nulmeting. In deze rapportage zullen de resultaten van deze enquête worden weergegeven. Na een korte beschrijving van de onderzochte doelgroep en hun raadsgriffies, zal allereerst worden ingegaan op de verschillende manieren waarop gemeenten hun vergaderstelsel hebben vernieuwd. Daarbij wordt nagegaan welke doelen hieraan ten grondslag hebben gelegen en in welke mate die naar het oordeel van de griffiers zijn bereikt. Vervolgens wordt ingegaan op de positie van de raad en de democratische invloed van inwoners en de mate waarin vergadervormen hierop van invloed zijn. Het rapport sluit af met samenvattende conclusies.

2

Griffies en griffiers

Voor het onderzoek zijn in de zomer van 2008 alle griffiers, die op dat moment bekend waren bij de Vereniging van Griffiers, benaderd met een e-mail met het verzoek om een online vragenlijst in te vullen. Deze vragenlijst is door 241 griffiers ingevuld, waarmee de respons uitkomt op 52%.¹ Dat is voor een online enquête een hoge respons, die daarmee een representatief beeld geeft van de ervaringen met verschillende vergadermodellen in Nederlandse gemeenten.²

Omvang en groei griffies

De griffie is in de kleinste gemeenten (<15.000 inwoners) veelal een eenmansfunctie. Naar mate het inwonertal en de omvang van de raad toenemen, wordt de formatie van de griffie in fte groter. De grootste gemeenten (>100.000 inwoners) hebben een griffie van gemiddeld 5 fte, maar griffies met meer dan 10 fte zijn hier geen uitzondering. De meeste griffies hebben de afgelopen vijf jaar een groei doorgemaakt. In de kleinste gemeenten is de omvang van de griffie met gemiddeld 0,3 fte toegenomen; de griffiers in de grote steden rapporteren een groei van gemiddeld 1,6 fte van hun griffies.

¹ Zie pagina 28 voor voetnoten.

Taakinvulling

Als wordt gevraagd naar de manier waarop griffies hun werk verdelen over verschillende taakgebieden, dan vallen hierin twee duidelijke patronen te onderscheiden.³ Het eerste patroon betreft de wettelijke taken van de griffie: secretariële en ondersteunende werkzaamheden, procedurele werkzaamheden en vakinhoudelijke ondersteuning. Het tweede patroon heeft betrekking op extra ondersteunende taken: externe communicatie van de raad en burgercontacten, rekenkamerwerkzaamheden en onderzoeken door de raad, en overige werkzaamheden. Aan de hand van deze patronen kunnen drie typen griffies met verschillende taakinvulling worden onderscheiden, waarbij de eerste zich vooral focust op zijn wettelijke taken, de tweede zich meer richt op extra ondersteunende taken en de derde een brede taakinvulling laat zien. Van alle griffies kennen de meesten (63%) een beperkte taakopvatting met een focus op wettelijke taken, hierna komen de griffies met een focus op extra ondersteunende taken (26%) en griffies met een brede taakinvulling (11%). De taakinvulling van de griffie blijkt geen verband te houden met de omvang van de gemeente of de grootte van de griffie.

Tabel 1. Gemiddelde omvang en groei griffies naar gemeentegrootteklasse

Gemeentegrootteklasse	Omvang	Groei 2003-2008
<15.000	1.1	0.3
15.000-35.000	1.7	0.6
35.000-60.000	2.8	0.8
60.000-100.000	4.5	0.9
100.000-200.000	8.3	1.6

3 Vergadermodellen

De invoering van dualisme heeft bij de meeste gemeenten geleid tot een verandering van de manier van vergaderen van raad of commissies. In ruim 80% van alle gemeenten zijn er op enigerlei wijze veranderingen doorgevoerd aan het vergaderstelsel.

Commissies

Bij alle veranderingen aan de vergaderstructuur zijn vooral de commissies onder handen genomen: bijna een derde van alle gemeenten heeft de commissiestructuur losgelaten, bijna de helft heeft het aantal commissies en/of commissie-vergaderingen verminderd of vermeerderd; ongeveer een kwart heeft niets aan de commissiestructuur veranderd.

Plenaire vergaderingen

Als het gaat om de plenaire vergaderingen is er sprake van een wat minder grote veranderdrang. Bijna een vijfde van de gemeenten heeft het aantal plenaire vergadermomenten van de raad verminderd, een op de zeven gemeenten heeft het aantal vergadermomenten juist vermeerderd, eenderde heeft andere veranderingen doorgevoerd; twee van de vijf gemeenten heeft niets veranderd aan de plenaire raads-vergaderingen.

Typen vernieuwingen

Als alle veranderingen op een rij worden gezet, zijn er zes verschillende typen veranderingen aan het vergaderstelsel te onderscheiden.⁴

Tabel 2: Typen vernieuwingen, in percentages (aantallen)

Vernieuwingstype	Percentage (aantal)
Meer plenaire vergadermomenten met minder commissies	23,5 (44)
Minder plenaire vergadermomenten met meer commissies	15,5 (29)
Commissiestructuur losgelaten met meer vergadermomenten	13,4 (25)
Alleen commissiestructuur losgelaten	19,3 (36)
Minder vergadermomenten en minder commissies	13,4 (25)
Niets veranderd	15,0 (28)
TOTAAL	100 (187)

Het eerste type verandering is de vermindering van het aantal commissies, die wordt gecompenseerd met een verhoging van het aantal plenaire vergadermomenten. Voorbeelden hiervan zijn onder meer te vinden in Arnhem, Den Helder en Leiderdorp. Bij het tweede type vernieuwing wordt het omgekeerde bewerkstelligd: minder plenaire vergadermomenten met meer commissies. Deze vernieuwing wordt ondermeer beproefd in Amsterdam-Zuidoost, Boxtel en Venray. Hierna komen twee vernieuwingstypen waarbij de commissiestructuur wordt losgelaten: een type waarbij het loslaten van de commissiestructuur hand-in-hand gaat met een toename van het aantal plenaire vergadermomenten (onder andere in Culemborg, Westellingwerf en Soest) en een type waarbij het aantal plenaire vergadermomenten ongewijzigd blijft (bijvoorbeeld in Druten en Gouda). Bij het allerlaatste vernieuwingstype wordt vooral ingezet op het terugdringen van het aantal vergadermomenten, waarbij ook het aantal commissies afneemt. Dit type is onder meer te vinden in 's-Hertogenbosch, Franekeradeel en Zandvoort.

Andere wijzigingen

Naast deze veranderingen aan de vergaderstructuur, hebben veel gemeenten ook de werkwijze van de raad gewijzigd. Daarbij zijn vooral ontmoetingsmomenten met inwoners ingesteld. Verder is ook in een aantal gevallen een thematische indeling van vergaderingen ingevoerd en wordt met andere debatvormen gewerkt.

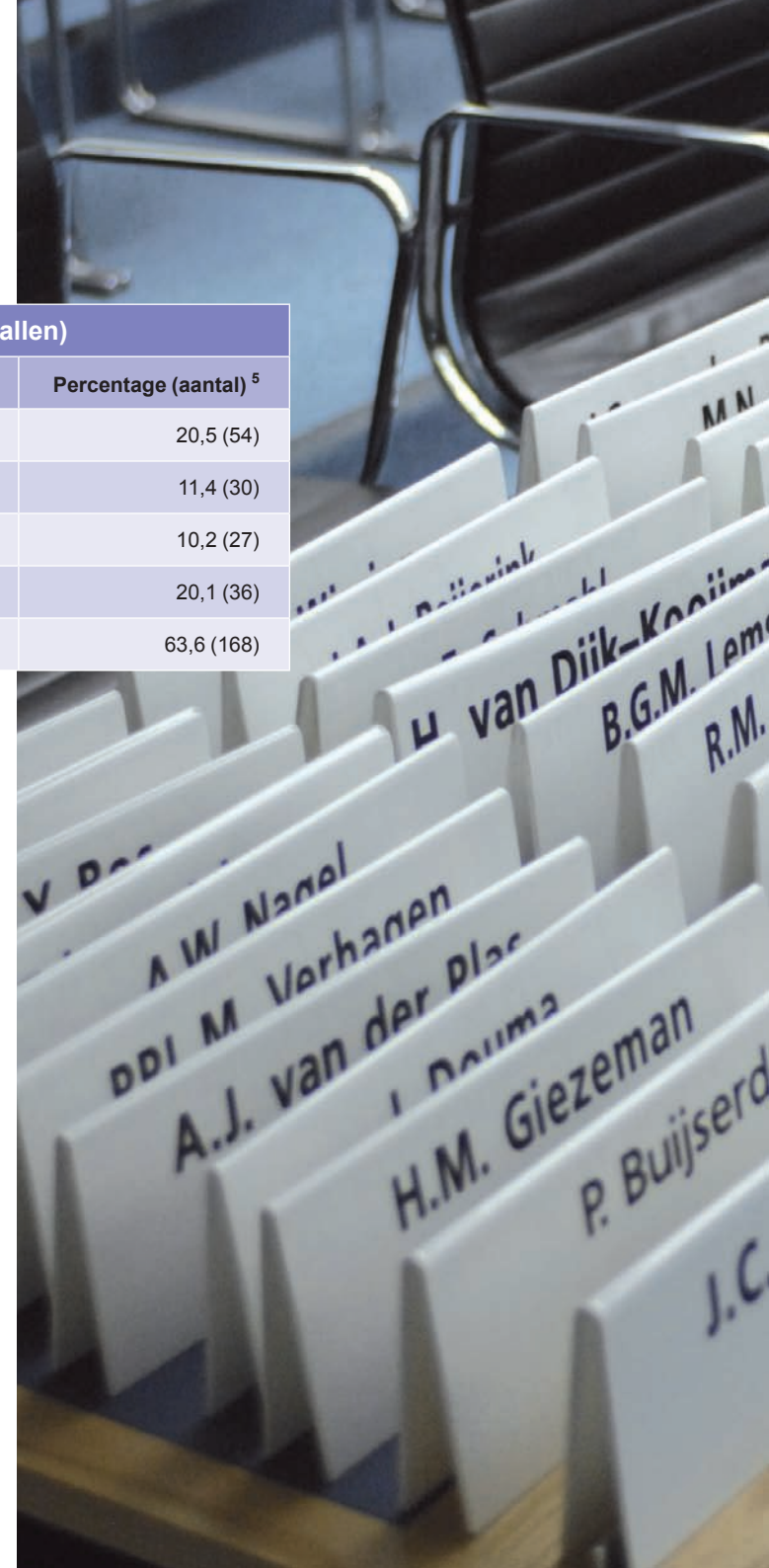
Tabel 3: Wijziging werkwijze raad, in procenten (aantallen)

Verandering werkwijze	Percentage (aantal) ⁵
Ontmoetingsmomenten met inwoners ingevoerd	20,5 (54)
Thematische indeling vergaderingen ingevoerd	11,4 (30)
Andere debatvormen	10,2 (27)
Overige veranderingen	20,1 (36)
Niets veranderd	63,6 (168)

Doelstellingen veranderingen

In de enquête konden de griffiers aangeven welke doelstellingen worden beoogd met de verschillende veranderingen van het vergaderstelsel. Uit hun antwoorden blijkt dat er vier verschillende soorten doelstellingen te onderscheiden zijn.⁶

- *Werkdruk verminderen:* De eerste groep doelstellingen beoogt de werkdruk van raadsleden te verminderen, waarmee en passent ook de afstand tussen burger en raad kan worden verkleind. Doelstellingen die in dit verband genoemd worden zijn: werkdruk raadsleden verminderen, vergaderuren verminderen, kleinere afstand tussen burger en raad. Voor bijna driekwart van de gemeenten heeft deze doelstelling ten grondslag gelegen aan de vernieuwing van het vergaderstelsel.
- *Doelmatigheid vergroten:* Het tweede type doelstellingen richt zich op het vergroten van de effectiviteit van raadsvergaderingen, door debatten niet meer dubbel te doen, de snelheid van de besluitvorming te verbeteren en door een cultuuromslag te bevorderen. Bijna tweederde van alle vernieuwingen zijn door deze doelstelling ingegeven.
- *Faciliteren debat:* De derde categorie doelstellingen betreft het faciliteren van het debat door de politieke profilering in de raad te versterken. Een achterliggend doel is dat dit de

kwaliteit van de besluitvorming verbeterd. Voor drie op de vijf gemeenten heeft ook deze doelstelling ten grondslag gelegen aan de vernieuwing van het vergaderstelsel.

- **Ondersteunen dualisering:** De laatste doelstelling heeft betrekking op de veranderde rollen van raad en college en beoogt de scheiding tussen uitvoering en kaderstelling in de vergadersystematiek tot uiting te laten komen. Bij bijna de helft van alle gemeenten heeft deze doelstelling een rol gespeeld bij de verandering van het vergaderstelsel.

Het faciliteren van het debat en het ondersteunen van de dualisering worden vaker in de grote steden (>100.000 inw.) genoemd als doelstelling; voor de overige doelstellingen is er geen duidelijk verschil tussen gemeenten van verschillende omvang.

Doelstellingen per vernieuwing

Zoals verwacht, liggen achter iedere verandering aan het vergaderstelsel andere doelstellingen ten grondslag. Bij het loslaten van de commissiestructuur en bij het verminderen van vergadermomenten en commissies ligt het accent op het verminderen van de werkdruk, terwijl bij de overige veranderingen vaker een grotere doelmatigheid van de besluitvorming wordt nagestreefd. Het faciliteren van het debat lijkt een belangrijk motief te zijn geweest om het aantal plenaire vergadermomenten te verkleinen en het aantal commissies uit te breiden, maar omdat de gevonden percentages niet significant zijn, betreft het hier slechts een indicatieve bevinding. Dat geldt ook voor de vaststelling dat de dualiseringsdoelstelling relatief vaak ten grondslag heeft gelegen aan het loslaten van het commissiestelsel onder een gelijktijdige toename van het aantal vergadermomenten.

Tabel 4. Type doelstellingen verandering vergaderstelsel, in procenten (aantallen)

Type doelstelling	Percentage (aantal) ⁷
Werkdruk verminderen	73,5 (136)
Doelmatigheid vergroten	69,5 (122)
Faciliteren debat	61,6 (114)
Ondersteunen dualisering	45,4 (84)

Tabel 5: Doelstellingen van veranderingen vergaderstelsel, in procenten ⁸

type doelstelling/ soort vernieuwing	Verminderen werkdruk	Vergroten doelmatigheid	Faciliteren debat	Ondersteunen dualisering
Meer plenaire vergadermomenten met minder commissies	34,9	69,8	(65,1)	(46,5)
Minder plenaire vergadermomenten met meer commissies	65,1	44,8	(75,9)	(34,5)
Commissiestructuur losgelaten met meer vergadermomenten	80,2	88,0	(56,0)	(60,0)
Alleen commissiestructuur losgelaten	97,2	72,2	(61,1)	(38,9)
Minder vergadermomenten en minder commissies	83,3	66,7	(66,7)	(50,0)
Niets veranderd	55,2	53,6	(42,9)	(46,4)
TOTAAL	73,5	65,9	61,6	45,4

Zijn doelstellingen ook bereikt?

Uit een analyse van de mate waarin de verschillende veranderingen aan het vergaderstelsel hebben bijgedragen aan het bereiken van de doelstellingen die hieraan ten grondslag hebben gelegen, komt het volgende beeld naar voren:

- **Werkdruk verminderen:** Gemeenten die het aantal vergadermomenten en het aantal commissies hebben verminderd zijn op dit punt zoals verwacht het succesvolst geweest. In alle gevallen rapporteren griffiers dat deze doelstelling geheel of gedeeltelijk is bereikt. Verder heeft ook het loslaten van de commissiestructuur een belangrijke bijdrage geleverd aan het verminderen van de werkdruk. Gemeenten die hun vergaderstelsel ongewijzigd hebben gelaten, zijn er minder goed in geslaagd de werkdruk van raadsleden te verminderen.
- **Doelmatigheid vergroten:** Voor het vergroten van de doelmatigheid is het loslaten van de commissiestructuur het meest bevorderlijk; gemeenten die gekozen hebben voor meer vergadermomenten met minder commissies of die niets aan het vergaderstelsel veranderd hebben, rapporteren juist vaker dat het niet gelukt is de doelmatigheid van de vergaderingen te vergroten.
- **Faciliteren debat:** Het faciliteren van het debat blijkt eveneens het meest gediend met het loslaten van de commissiestructuur. Verder blijkt ook het verminderen van het aantal plenaire vergadermomenten en commissies bij te dragen aan het bereiken van deze doelstelling. Meer plenaire vergaderingen met minder commissies heeft daarentegen juist relatief minder gunstig effect op het faciliteren van het debat.
- **Ondersteunen dualisering:** Als het gaat om het bevorderen van meer duale verhoudingen tussen raad en college, blijkt het instellen van meer plenaire vergadermomenten met minder commissies het meest bevorderlijk. Ook het loslaten van de commissiestructuur heeft op dit punt een positieve uitwerking. Minder plenaire vergadermomenten met meer commissies is in dit opzicht juist het minst succesvol.

Over het geheel genomen, blijkt het loslaten van de commissiestructuur het meest succesvol in het realiseren van verschillende vernieuwingsdoelstellingen. Gemeenten die alles bij het oude hebben gelaten, hebben op alle terreinen veel minder resultaten geboekt.

Vergaderdruk

Een overgrote meerderheid van ruim 90% van de griffiers vindt dat voor griffies een rol is weggelegd om de werkdruk van raadsleden te verlichten. De meesten van hen (65%) onderschrijven de conclusies van de commissie-Aarts over de bijdrage die nieuwe vergadermodellen hieraan kunnen leveren. Zoals de griffiers rapporteren, is sinds de invoering van het dualisme het aantal vergaderuren vaker afgenomen dan toegenomen. Dat blijkt vooral het geval te zijn bij gemeenten die het aantal plenaire vergadermomenten en het aantal commissies hebben verminderd. Ook gemeenten die de commissiestructuur hebben losgelaten, laten per saldo vaker een afname van het aantal vergaderuren zien. Hiertegenover staan gemeenten die het aantal plenaire vergadermomenten en het aantal commissies hebben gewijzigd. Zij rapporteren juist vaker een toename van het aantal vergaderuren. Dat geldt ook voor gemeenten die hun vergaderstelsel ongewijzigd hebben gelaten.

Tabel 6: Ontwikkeling vergaderdruk per type verandering, in procenten

type doelstelling/ soort vernieuwing	(aanzienlijk) meer vergaderuren	Vrijwel ongewijzigd aantal uren	(aanzienlijk) minder vergaderuren
Meer plenaire vergadermomenten met minder commissies	30,2	48,8	20,9
Minder plenaire vergadermomenten met meer commissies	34,5	48,3	17,2
Commissiestructuur losgelaten met meer vergadermomenten	28,0	28,0	44,0
Alleen commissiestructuur losgelaten	13,9	30,6	55,5
Minder vergadermomenten en minder commissies	13,0	26,1	60,9
Niets veranderd	17,9	69,9	14,2
TOTAAL	23,3	46,7	30,0

4

Voorbeeldvernieuwingen

Zijn er, als het gaat om de werkwijze van uw raad op het gebied van vergaderen en het betrekken van inwoners - dan initiatieven waar griffiers trots op zijn? Hebben zij ideeën voor nieuwe democratisch vernieuwende initiatieven die zij willen delen met andere gemeenten? De antwoorden op deze enquêtevraag leverde een breed palet op aan verschillende ervaringen met succesvolle veranderingen die – in de ogen van griffiers – navolging verdienen.

Bereiken inwoners

De meest genoemde vernieuwingen richten zich op het bereiken van inwoners. Soms om hen de gelegenheid te geven om een inbreng te leveren aan de besluitvorming door de raad, maar nog vaker om hen te informeren over en te enthousiasmeren voor het raadswerk. Opvallend is dat veel door griffiers aangedragen voorbeeldvernieuwingen tot doel hebben op nieuwe doelgroepen (vooral jongeren) te bereiken. Een kleine greep uit de genoemde initiatieven:

- Koken met raadsleden: blijkt een succesvolle manier om inwoners op informele manier in contact te brengen met raadsleden (Den Helder).
- Vergaderingen op locatie: heeft geleid tot sterke stijging van het aantal bezoekers aan raadsvergaderingen (Menterwolde).
- Burgercontactavonden op locatie, waarbij inwoners en verenigingen de agenda bepalen: blijkt een laagdrempelige manier om inwoners en hun organisaties met de raad van gedachten te laten wisselen over actuele vraagstukken.
- Project jeugdgemeenteraad waarin het functioneren van de gemeente en de besluitvorming rond een aansprekend onderwerp centraal wordt gesteld: hiermee worden jaarlijks meer dan 400 basisschoolleerlingen bereikt (Nijkerk)

Nieuwe technologie

Een volgende groep voorbeeldprojecten waar griffiers trots op zijn onderscheiden zich door de inzet van moderne informatie- en communicatietechnologie. Behalve het gebruikersvriendelijker en toegankelijker maken van raadsinformatiesystemen, worden vooral nieuwe websites, digipanelen en weblogs genoemd.

- De gemeentelijke website wordt ingezet om de regie te houden over het maatschappelijk debat over lokale politieke thema's, waarmee beoogd wordt te voorkomen dat andere websites de publieke discussie over deze onderwerpen naar hun hand gaan zetten (Amsterdam Oost-Watergraafsmeer).
- Raadsweblog: elke week is een raadslid aan de beurt om iets te vertellen over zijn/haar raadsweek en eventueel vragen voor te leggen aan de lezers. De voorzitter van de raad doet hieraan ook mee (Ooststellingwerf).

Interactief beleid

Bij deze voorbeeldinnovaties geeft de gemeenteraad ruimte aan inwoners en organisaties om het lokaal beleid zelf (mee) vorm te geven. Voor de rolverdeling tussen raad, college en inwoners levert dat in de praktijk vaak problemen op, maar als die overwonnen zijn, is dat volgens griffiers een reden om trots te zijn.

- Afspraken over organisatie en rolverdeling in interactieve beleidsprocessen (Ede).
- Fonds wijken en kernen: een eigen subsidiepot voor individuele initiatieven van inwoners (Haarlemmermeer).

Vergaderstructuur en -cultuur

Vernieuwingen die tot doel hebben de vergaderstructuur en -cultuur te veranderen worden veel minder genoemd. Wat ze gemeen hebben is dat ze het debat beogen te faciliteren.

- De invoering van het agendapunt 'balonnetjes' in de commissies, waardoor fracties hun meningen en ideeën kunnen spuien en andere fracties hier meteen op kunnen reageren: het haalt de politieke meningsvorming uit de wandelgangen en zorgt ervoor dat fracties een platform krijgen om nieuwe ideeën te lanceren (Cuijk).
- Het houden van zogenaamde 'benen-op-tafel' sessies waarin raadsleden in een informele setting hun dromen en wensen uitspreken: deze gesprekken blijken veel input voor de beleidsvorming te leveren (Reimerswaal).

Relativeringen

In antwoord op de vraag naar voorbeeldprojecten, worden er door enkele griffiers ook enkele relaterende kanttekeningen geplaatst bij de noodzaak tot vernieuwing *“Advies: focus je niet teveel op de vergaderstructuur. Je hebt een goed voertuig nodig om te komen tot goede besluiten, maar het blijft mensenwerk. Omgangsvormen, sfeer en cultuur zijn de écht bepalende factoren, gevolgd door vaardigheden en kwaliteiten van de raadsleden.”* Verder wordt ervoor gewaarschuwd om succesvolle projecten elders niet meteen over te planten naar de eigen gemeente. *“We pikken ervaringen in het land op en doen er wel of niet iets mee, op maat gesneden voor de specifieke lokale situatie. Teveel is er door griffiers gekopieerd en dat is funest. Griffiers en raden moeten proberen, evalueren, aanpassen, proberen. Ik ben er trots op dat er in mijn gemeente niet blindelings is gekopieerd van anderen maar wel wordt geprobeerd.”*

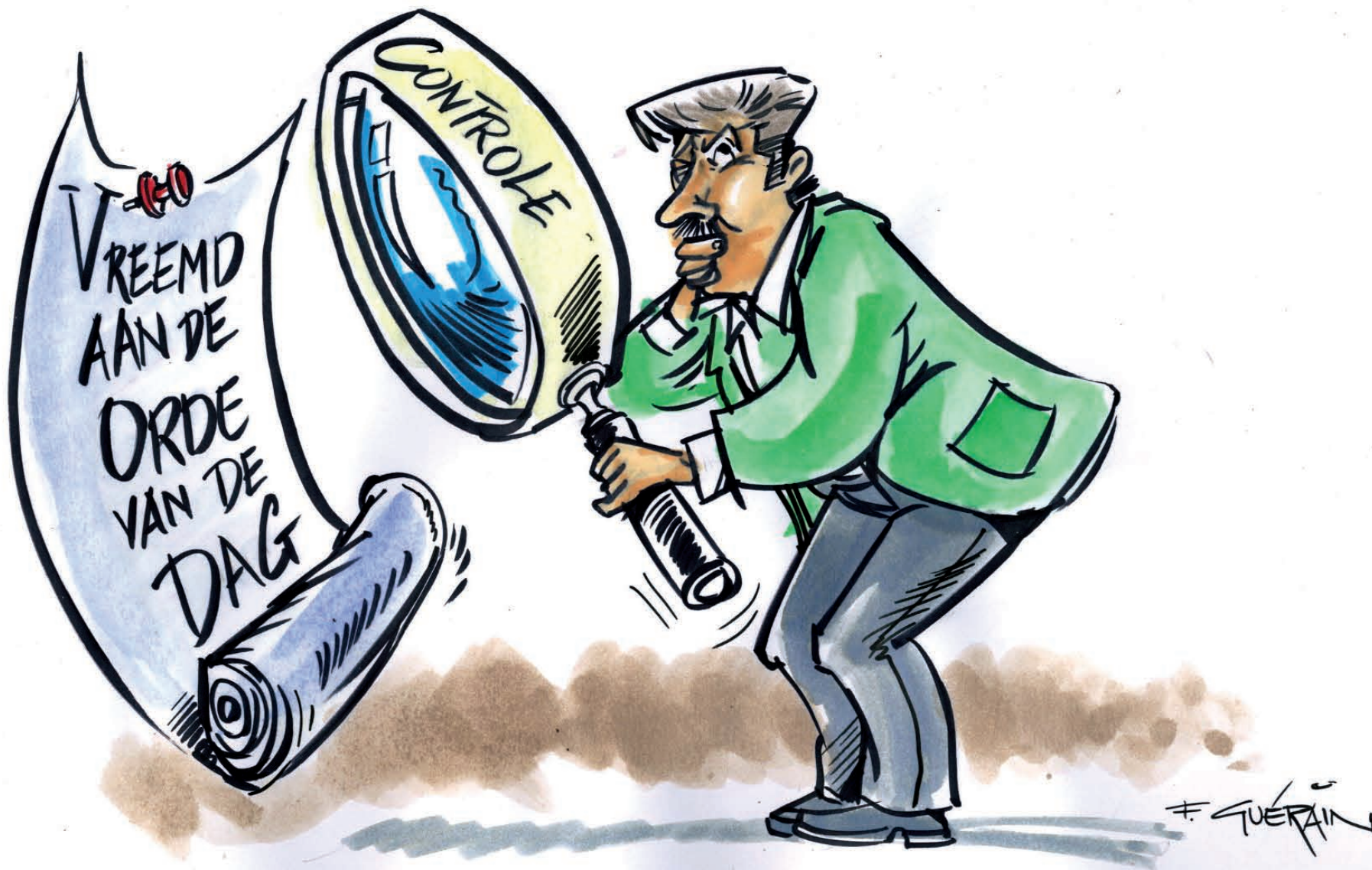

R.T.M.

F.A. Spoelstra
PvdA

5 Vergadercultuur

Om enig inzicht te krijgen in de vergadercultuur en de positie die raad, college en anderen hierin innemen, is in de enquête gevraagd naar het aantal onderwerpen dat op initiatief van het college (raadsvoorstel B&W, informatie B&W), de raad (agendavoorstel, initiatiefvoorstel, interpellatie, antwoord op schriftelijke vragen, motie vreemd-aan-de-orde-van-de-dag), of anderen (onderzoek rekenkamer, agendavoorstel burger, initiatiefvoorstel burger, overig) op de raadsagenda is gekomen. Aan de hand hiervan kunnen vier verschillende patronen worden onderscheiden,⁹ die betrekking hebben op verschillende elementen in de lokale vergadercultuur van de raad.

- Initiëren: Het eerste cultuurelement kan worden omschreven als democratisch initiatief: de mate waarin de raad met initiatiefvoorstellen, interpellaties, vragen aan het college en rekenkameronderzoek het heft in handen neemt, al dan niet samen met burgers die zelf initiatiefvoorstellen doen.
- Agenderen: Het tweede cultuurelement betreft de agenderende rol van raadsleden en burgers: de mate waarin agendavoorstellen van raadsleden en van burgers worden besproken in de raad.
- Controleren: Het derde cultuurpatroon heeft betrekking op de controlerende kracht van de raad: het gaat hierbij ondermeer om de mate waarin de agenda van de raad gevuld is met mondelinge antwoorden op schriftelijke vragen van raadsleden en moties 'vreemd aan de orde van de dag'.
- Volgen: Het laatste cultuurelement gaat over de dominantie van het college: of B&W met raadsvoorstellen hun stempel drukken op de besluitvorming door de raad of dat zij zich juist beperken tot het verstrekken van informatie en mededelingen.

Tussen gemeenten van verschillende omvang blijkt er vooral voor wat betreft het laatste cultuurelement een relevant onderscheid te zijn. Naarmate gemeenten groter worden nemen B&W een minder dominante positie in: het initiatief tot de besluitvorming ligt minder sterk bij het college; in plaats van raadsvoorstellen richten zij zich hier meer op het leveren van informatie en het doen van mededelingen. Verder blijkt ook de wijze waarop het vergaderstelsel is vernieuwd enig effect te hebben op de vergadercultuur: in gemeenten waar de commissiestructuur is losgelaten hebben raadsleden en burgers grotere invloed op de inhoud van de raadsagenda. Daar waar het reageren en volgen dominante cultuurpatronen zijn in de gemeenteraad, hebben griffiers vaker het idee dat de vorm van vergaderen aanpassing behoeft; in gemeenten waar raad en burgers een sterke initiërende en agenderende rol hebben, is dat juist minder het geval.

6 Inbreng inwoners

Dualisering lijkt volgens griffiers tot op zekere hoogte zijn doelstelling te hebben bereikt: afgaand op de toegenomen aanwezigheid van inwoners bij raadsvergaderingen zijn deze aantrekkelijker en interessanter geworden. Volgens bijna een op de drie griffiers worden raadsvergaderingen vaker of beduidend vaker bezocht; twee op de drie griffiers rapporteren dat er aan het bezoek weinig is veranderd; een te verwaarlozen deel geeft aan dat het bezoek aan raadsvergaderingen juist is afgenomen.

Soorten contact

Uit de antwoorden op vragen naar de manier waarop inwoners worden betrokken bij de besluitvorming van de gemeenteraad, blijkt dat zij er drie verschillende manieren onderscheiden om inwoners hun inbreng te laten leveren.¹⁰ Bij de eerste, en meest lichte vorm van burgerinbreng blijft de inbreng van burgers beperkt tot het leveren van informatie: via e-mails of brieven aan raadsleden, spreekrecht in raadsvergaderingen, en burgeravonden van de raad kunnen inwoners hun wensen, problemen en opvattingen kenbaar maken aan de raad. Het tweede type burgerinbreng dat griffiers onderscheiden, gaat wat verder. Hier hebben inwoners de mogelijkheid om met het recht van agendering, enquêtes en polls, elektronische burgerfora, wijk en dorpsbezoeken van de raad of als gesprekspartner van de raad invloed uit te oefenen op de agenda van de gemeenteraad. Het laatste type burgerinbreng is het meest vergaand: hier hebben inwoners via referenda een beslissende invloed op reeds genomen of nog te nemen raadsbesluiten.

Effect vergaderstelsel

De vernieuwing van het vergaderstelsel blijkt enig effect te hebben op het type inbreng dat inwoners hebben in de besluitvorming van de raad. Gemeenten die het aantal vergadermomenten en commissies hebben verminderd zijn eerder geneigd om burgers via referenda maximale invloed toe te kennen dan gemeenten die dat niet hebben gedaan.

Verder blijken gemeenten die het commissiestelsel hebben losgelaten zich opnieuw te onderscheiden: zij geven burgers relatief meer invloed op de raadsagenda. Hier blijkt het bezoek aan raadsvergaderingen overigens ook het meest te zijn toegenomen. De genoemde vernieuwingen leiden volgens griffiers tot een goede relatie tussen raad en inwoners: zowel in gemeenten waar het aantal vergadermomenten en commissies is verminderd als in gemeenten waar het commissiestelsel is losgelaten geven griffiers hieraan het hoogste rapportcijfer.

Effectieve bewonersinvloed

De meest effectieve manier om als inwoner invloed uit te oefenen op de besluitvorming van de gemeenteraad, is volgens griffiers een mondeling contact met een of meerdere raadsleden. Hierna worden raadsverkiezingen genoemd als relatief doeltreffende manier waarop inwoners hun invloed kunnen laten gelden.

Het bezoeken van spreekuren van B&W, deelname aan enquêtes, referenda of internetdiscussies zouden daarentegen juist weinig effectief zijn. De omvang van de gemeente of het type vernieuwing van het vergadermodel blijken hierop niet van invloed te zijn.

Tabel 7. Manieren waarop inwoners de meeste invloed kunnen uitoefenen, in percentages (aantallen) ¹¹

Participatievorm	% (aantallen)
Mondeling contact met raadsleden	61,5 (131)
Stemmen bij raadsverkiezingen	49,3 (105)
Mondeling contact met burgemeester of wethouders	34,7 (74)
Deelname aan begeleidingsgroep van een gemeentelijk project	30,0 (64)
Schriftelijke reactie aan raadsleden	27,2 (58)
Bijwonen van raads- of commissievergaderingen	25,4 (54)
Publiciteit zoeken met protestactie of via media	25,4 (54)
Actief deelnemen aan dorps- en wijkraden	21,1 (45)
Bezoeken van bijeenkomst rond concreet project	11,7 (25)
Actie voeren of protesteren	11,3 (24)
Lidmaatschap van een politieke partij	10,8 (23)
Bezoeken van spreekuur B&W	2,8 (6)
Deelname aan enquêtes	1,9 (4)
Referendum	1,4 (3)
Discussies op internet	0,5 (1)

7 Samenvatting en conclusies

INVLOED INWONERS

DISCUSSIES OP INTERNET

Sinds de invoering van de wet dualisering gemeentebestuur in 2002 is in een grote meerderheid van de gemeenten het vergaderstelsel gewijzigd. Op die manier werd beoogd de doelmatigheid van de besluitvorming te bevorderen en de werkdruk van raadsleden te verminderen, de democratische invloed van de raad en burgers te vergroten, of de kwaliteit van het debat te versterken. Opvallend is dat de meeste gemeenten daarbij de verhouding tussen raadsvergaderingen en commissievergaderingen hebben veranderd, waarbij er sprake lijkt van twee communicerende vaten: waar het aantal commissies is verminderd is het aantal plenaire vergaderingen toegenomen, en andersom. In minder gevallen heeft men zowel het aantal commissies als plenaire vergaderingen verminderd, of het commissiestelsel geheel afgeschaft.

Als gekeken wordt naar de mate waarin de verschillende veranderingen aan het vergaderstelsel bijdragen aan het bereiken van de beoogde doelstellingen, dan blijkt het loslaten van de commissiestructuur het meest succesvol. Voor het verminderen van de werkdruk van raadsleden, voor doelmatiger vergaderstelsel, voor het faciliteren van het

debat en voor het versterken van de rol van de gemeenteraad en de inbreng van inwoners, blijkt deze wijziging aan het vergaderstelsel meer op te leveren dan andere vernieuwingen. Ook als het gaat om de ontwikkeling van het aantal vergaderuren en de betrokkenheid en inbreng van inwoners, scoort deze vernieuwing het beste. Op verschillende onderdelen hebben ook de andere vernieuwingen hun sterke punten: voor het terugdringen van de vergaderdruk zijn vernieuwingen die het aantal commissies en plenaire vergadermomenten hebben verminderd zoals verwacht erg succesvol, terwijl vernieuwingen die het aantal commissies hebben uitgebreid ten koste van de plenaire vergaderingen er beter in slagen om inwoners bij de besluitvorming te betrekken.

Zoals griffiers zelf al aangeven, is de vernieuwing van het vergaderstelsel en de doorontwikkeling ervan vooral een kwestie van maatwerk: toegesneden op de lokale verhoudingen en de cultuur die hierin tot ontwikkeling is gekomen.

Voetnoten:

- 1 In totaal zijn er 462 griffiers gevraagd om de enquête in te vullen. Dit getal ligt hoger dan het toenmalige aantal Nederlandse gemeenten (443), omdat in sommige gemeenten meer dan één griffier is aangeschreven is (bijvoorbeeld in het geval van de Amsterdamse stadsdeelraden). De griffiers die de enquête hebben ingevuld zijn afkomstig uit 227 gemeenten. Daarmee komt 51% van de Nederlandse gemeenten aan bod in de onderzoeksresultaten.
- 2 De respons kent een kleine oververtegenwoordiging van griffiers uit Noord-Holland en een ondervertegenwoordiging van Limburg en Drenthe. Nadere analyses wijzen uit, dat dit geen vertekening van de enquêteresultaten oplevert.
- 3 Hiervoor is gebruik gemaakt van een principale componentenanalyse van de relatieve tijdsbesteding aan de verschillende taakgebieden.
- 4 Deze indeling is gemaakt met behulp van een clusteranalyse van de antwoorden op vragen naar verschillende soorten vernieuwingen.
- 5 De percentages tellen niet op tot 100 omdat de respondenten meerdere veranderingen konden aangeven.
- 6 Deze indeling is verkregen door middel van een factoranalyse van de antwoorden op 9 vragen naar de doelstellingen achter de vernieuwing van het vergaderstelsel.
- 7 De percentages tellen niet op tot 100 omdat de respondenten meerdere doelstellingen konden aangeven.
- 8 Leesvoorbeeld: Bij alle gemeenten die hebben gekozen voor meer plenaire vergadermomenten met minder commissies, was in 14,9% van de gevallen een van de doelstellingen het verminderen van de werkdruk. Percentages tussen haakjes zijn statistisch niet significant.
- 9 Deze indeling is verkregen door middel van een factoranalyse van het aandeel van ieder type agendapunt aan de totale raadsagenda.
- 10 Deze categorisering is gemaakt met behulp van een factoranalyse van de antwoorden op vragen naar de manieren waarop inwoners bij de besluitvorming worden betrokken.
- 11 Omdat meer dan één antwoorden gegeven konden worden, tellen de percentages niet op tot 100%.

Bijlage

Data uitkomsten online enquêtevragen van het onderzoek 'Gemeenteraden in Nederland. Verschillende vergadervormen en contact tussen raad en inwoners.'

In deze bijlage treft u de vragen aan van de online enquête met een uitwerking van de antwoorden. Deze enquête is in de zomer van 2008 uitgezet onder alle toenmalige Nederlandse griffiers. Voor de volledigheid is eerst de gehele tekst van de online enquêtevragen opgenomen. Onderstaande data mogen vrij gebruikt worden mits gebruik wordt gemaakt van bronvermelding:

Onderzoek gemeenteraden in Nederland. Verschillende vergadervormen en contact tussen raad en inwoners. Online enquête van de initiatiefgroep 'burgers en gekozen burgers' (Baudewijn Franssen, Jetske Krol, Arjan Oudbier, Hans Peet en Jan Dirk Pruim) in het kader van het Democratisch Boeket van Stichting Agora Europa, in samenwerking met de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente Almere.

N.B. Heeft u voor onderzoeksdoeleinden interesse in de ruwe data en/of de geanonimiseerde toelichtingen en antwoorden op de open vragen? U kunt deze opvragen via de raadsgriffie van de gemeente Almere.

Vragenlijst online onderzoek

Gemeenteraden in Nederland 'Verschillende vergadervormen en contact tussen raad en inwoners'

In het kader van het democratisch boeket zet de initiatiefgroep 'burgers en gekozen burgers' deze enquête uit onder alle griffiers van Nederland. Het is de bedoeling dat de enquête kan gaan dienen als nulmeting: Op welke wijze vergaderen de verschillende gemeenteraden? En welke initiatieven zijn er ontplooid in gemeenten om inwoners een stem te geven bij de besluitvorming van de gemeenteraad?

Deze enquête bestaat uit een dertigtal vragen. Het merendeel van de vragen is multiple-choice, maar er is ook ruimte voor uw eventuele toelichtingen. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 20 minuten, afhankelijk van uw aanvullende opmerkingen. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking! Wij zullen u op de hoogte houden van de resultaten via de Vereniging van Griffiers.

1. Naam griffier:

2. Naam gemeente:

3. Provincie:

- Noord-Brabant
- Drenthe
- Flevoland
- Friesland
- Gelderland
- Groningen
- Limburg
- Noord-Holland
- Overijssel
- Utrecht
- Zeeland
- Zuid-Holland

4. Aantal zetels van uw gemeenteraad (aantal inwoners):

- 9 -15 zetels (inwoners tot 15.000)
- 17-23 zetels (15.001-35.000)
- 25 -31 zetels (35.001-60.000)
- 33 -37 zetels (60.001-100.000)
- 39-45 zetels (100.000-200.001 of meer)

5. Hoeveel fulltime-equivalents (fte's) was de formatie van uw griffie (inclusief uzelf) in 2003?

Hoeveel fulltime-equivalents (fte's) is de formatie van uw griffie (inclusief uzelf) momenteel?

6. Kunt u de rol en de werkverdeling van uw griffie beschrijven door globaal aan te geven hoeveel fte (vanaf 0,1) er binnen uw griffie besteed wordt aan:

- Secretariële en logistiek ondersteunende werkzaamheden
- Procedurele werkzaamheden
- Vakinhoudelijke ondersteuning en advisering
- Externe communicatie raad / burgercontacten
- Rekenkamer werkzaamheden of andere door de raad ingestelde onderzoeken
- Overige werkzaamheden, namelijk

6.A. Eventuele toelichting op de werkverdeling van uw griffie (inclusief overige werkzaamheden):

De volgende vragen gaan over verschillende mogelijke vergadervormen van gemeenteraden

7. Wat is de huidige vergadervorm van de gemeenteraad in uw gemeente wat betreft de voorbereiding van besluitvorming?

- Commissies
- Andere vergadervorm, namelijk

7.A. Toelichting op andere vergadervorm:

8. Is er sinds de invoering van de dualisering wat veranderd in de manier van vergaderen van raad en commissies?

- Ja
- Nee (respondent wordt doorgeleid naar vraag 15)

9. Wat is er veranderd aan het commissiestelsel in uw gemeente sinds de invoering van de dualisering? Meerdere antwoorden mogelijk.

- Het aantal commissies is verminderd
- Het aantal commissies is vermeerderd
- Meer commissievergaderingen
- Minder commissievergaderingen
- De commissiestructuur is losgelaten
- Er is niets aan het commissiestelsel veranderd
- Andere verandering(en)

9.A. Toelichting op andere veranderingen:

10. Is er iets in uw gemeente veranderd aan de raadsvergaderingen sinds de invoering van de dualisering? Meerdere antwoorden mogelijk.

- Het aantal vergadermomenten is verminderd
- Het aantal vergadermomenten is vermeerderd
- Er is niets aan de wijze van plenair vergaderen gewijzigd sinds de dualisering
- Andere verandering(en)

10.A. Toelichting op andere veranderingen:

11. Is er verder iets veranderd wat betreft vergadervorm in uw gemeente sinds de invoering van de dualisering?:

- Ja
- Nee (respondent wordt doorgeleid naar vraag 13)

12. Wat is er in uw gemeente veranderd?

- Ontmoetingsmoment met inwoners ingevoerd
- Thematische indeling vergaderingen ingevoerd
- Andere debatvorm
- Andere verandering (en)

12.A. Toelichting op andere veranderingen:

13. Wat waren de voornaamste doelen van de verandering(en) in de manier van vergaderen? Kruis er maximaal drie aan:

- Faciliteren veranderende rollen college en raad na de dualisering (o.a. meer scheiding tussen uitvoerend en kaderstellend)
- Werkdruk raadsleden verminderen
- Vergaderuren verminderen
- Kleinere afstand tussen burger en raad
- Faciliteren debat, meer politieke profilering
- Debat niet dubbel doen
- Snelheid besluitvorming verbeteren
- Kwaliteit besluitvorming verbeteren
- Cultuuromslag bevorderen
- Ander doel, namelijk

14. Heeft u de indruk dat deze doelen (of het doel) zoals u die in de vorige vraag heeft ingevuld zijn bereikt met het veranderde vergadersysteem?

- Ja
- Nee
- Deels

14.A. Kunt u uw antwoord (doelen bereikt met het veranderende vergadersysteem) toelichten?

15. Vergadert uw gemeenteraad naar schatting in uren meer of minder per jaar als u het jaar na de invoering van de dualisering (2003) vergelijkt met vorig jaar (2007)?

- Aanzienlijk meer uren
- Meer uren
- Vrijwel gelijk aantal uren
- Minder uren
- Aanzienlijk minder uren

16. Is het in 2007 voorgekomen dat een raadsvoorstel van het college niet direct door de raad is geagendeerd?

- Ja
- Nee (respondent wordt doorgeleid naar vraag 17)

16.A. Kunt u aangeven hoe vaak en de redenen waarom een raadsvoorstel niet direct door de raad is geagendeerd (bijv. onvoldoende kwaliteit raadsvoorstel; geen politieke prioriteit; ingehaald door actualiteit, niet besluitrijp of andere redenen)?

17. Kunt u (een schatting) geven hoeveel onderwerpen in 2007 op initiatief van het college, de raad of een ander op de agenda zijn gekomen?

	Aantal
Initiatief college van burgemeester en wethouders waar besluitvorming over moet plaatsvinden (raadsvoorstellen)	
Initiatief college van burgemeester en wethouders waar geen besluitvorming door de raad aan gekoppeld is (informatie verstrekken, consulteren en andere mededelingen college)	
Agendavoorstel raadslid	
Initiatiefvoorstel raadslid	
Interpellatie raadslid	
Mondelinge beantwoording schriftelijke vragen raadslid	
Motie vreemd-aan-de-orde-van-de-dag	
Rekenkamer(-functie) o.a. onderzoeksrapport	
Agendavoorstel burger (indien mogelijk in uw gemeente)	
Initiatiefvoorstel burger	
Anders namelijk	
TOTAAL	

N.B. Heeft u de cijfers voor het invullen van het onderstaande niet beschikbaar dan kunt u in de toelichting op de volgende pagina hier eventueel nader op ingaan.

18. Heeft u het idee dat de vorm van vergaderen in uw gemeente aanpassing of verdere ontwikkeling behoeft?

- Ja
 Nee

18.T. Wilt u uw standpunt (aanpassing of verdere ontwikkeling vorm van vergadering) toelichten?

19. De Commissie Aarts heeft onlangs de werkdruk van raadsleden onderzocht. Eén van de conclusies van dit onderzoek is dat het goed omgaan met de beschikbare tijd het grote thema is voor raadsleden. De Commissie beveelt daarom aan om de werkwijze en vergadercultuur van gemeenteraden kritisch tegen het licht te houden.

Uitgaand van deze conclusies- Denkt u dat andere vergadervormen tijds winst voor raadsleden gaan opleveren?

- Ja
 Misschien
 Nee

19.T. Kunt u uw antwoord (andere vergadervormen tijds winst voor raadsleden) toelichten?

20. Vindt u dat er een rol voor de griffies is weggelegd om de werkdruk van raadsleden te verlichten?

- Ja
 Misschien
 Nee

20.T. Kunt u uw antwoord (of er een rol is voor griffies om de werkdruk van de raadsleden te verlichten) toelichten?

21. Heeft u verder nog opmerkingen over de vergadervormen van uw raad?

De volgende vragen gaan over raad/ inwoner contact en de betrokkenheid van burgers

22. Heeft u in de afgelopen twee jaar een onderzoek uitgezet naar de relatie tussen burgers en de raad in uw gemeente?

- Ja
 Nee (respondent wordt doorgeleid naar vraag 23)

22.T. Kunt u kort toelichten wat voor soort onderzoek dat was? (vraagstelling en bevindingen)

23. Wonen burgers vaker of minder vaak vergaderingen van de gemeenteraad bij (zowel plenair als voorbereidend) in vergelijking tot de periode van voor de dualisering?

- Beduidend vaker
 Vaker
 Er is weinig verschil in het bijwonen van vergaderingen voor en na de dualisering
 Minder vaak
 Beduidend minder vaak
 Geen antwoord

24. Hoeveel burgers hebben naar schatting in een bijeenkomst van de raad in 2007 het woord gevoerd in uw gemeente?

25.a. Op welke manier is of kan de burger betrokken worden bij raadsonderwerpen in uw gemeente? Kruis aan wat in uw gemeente van toepassing is:

Op initiatief van de burger:

- Middels een e-mail/brief aan de raad
 Spreekrecht (inspreken)
 Recht van agendering
 Recht van burgerinitiatief
 (e-) Petitie
 Referendum
 Anders (*Toelichting op anders:*)
 Geen antwoord

25.b. Op welke manier is of kan de burger betrokken worden bij raadsonderwerpen in uw gemeente? Kruis aan wat in uw gemeente van toepassing is:

Op initiatief van de raad:

- Uitnodigen als gesprekspartner
 Vergaderingen op locatie
 Enquêtes/polls over onderwerpen die op de agenda staan
 Elektronisch burgerforum over raadsonderwerpen
 Referendum
 Anders (*Toelichting op anders:*)
 Geen antwoord

26. Welke andere vormen van georganiseerd contact met de burger kent uw gemeenteraad? Kruis aan wat in uw gemeente van toepassing is:

- Wijk-/dorpsbezoeken
- Gast-van-de-raad
- Politiek café
- Burgeravond
- Anders (*Toelichting op anders:*)
- Geen andere vormen

27. Op welke manier denkt u dat inwoners de meeste invloed kunnen uitoefenen op de besluitvorming binnen uw gemeente?

Kruis maximaal drie manieren aan waarvan u denkt dat ze voor uw gemeente het meest van toepassing zijn:

- Stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen
- Bijwonen van openbare vergaderingen, zoals gemeenteraadsvergaderingen, commissievergaderingen of andere vormen zoals de politieke markt
- Mondeling contact met burgemeester/wethouders
- Mondeling contact met gemeenteraadsleden
- Schriftelijke reactie aan burgemeester/wethouders
- Schriftelijke reactie aan gemeenteraadsleden
- Bezoeken van het spreekuur van burgemeester en wethouders
- Bezoeken van een "Inloopmiddag of –avond n.a.v. concreet project
- Deelnemen aan een begeleidingsgroep van een gemeentelijk project
- Actief deelnemen aan wijk- en dorpsraden (structureel karakter)
- Publiciteit te zoeken zoals protestactie, ingezonden stukken in de krant e.d. (incidenteel karakter)
- Lidmaatschap van een politieke partij

- Discussies op het internet
- Referendum
- Actie voeren of protesteren
- Deelname aan enquêtes
- Anders (*Toelichting op anders:*)

28. Hoe beoordeelt u de relatie tussen raad en burger in uw gemeente? Geef een cijfer aan op de schaal van 1 tot 10.

28.T. Eventuele toelichting op de beoordeling van de relatie tussen raad en burger in uw gemeente

29. Heeft u verder nog opmerkingen over het contact tussen burgers en de raad?

30. Tot slot, als u kijkt naar de werkwijze van uw raad op het gebied van vergaderen en het betrekken van inwoners - zijn er dan in uw gemeente vernieuwende initiatieven waar u trots op bent? En/of heeft u ideeën voor nieuwe democratisch vernieuwende initiatieven die u wilt delen met andere gemeenten?

31. Naar aanleiding van de resultaten van deze enquête willen we mogelijk met een aantal griffiers een diepte interview houden. Bent u bereid verder door te praten over werkwijzen van uw raad wat betreft vergadervorm en raad-burgercontact?

- Ja, ik ben beschikbaar voor een interview
- Misschien
- Nee

32. Mogen wij uw e-mailadres gebruiken om u op de hoogte te houden over het democratisch boeket en de proeftuin 'burgers en gekozen burgers'?

- Ja, u mag mij op de hoogte houden van het democratisch boeket
- Nee

Einde Enquête

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Via de website van de Vereniging van Griffiers zullen we binnenkort de resultaten van dit onderzoek publiceren.

Voor meer informatie over het democratisch boeket en de proeftuinen (er zijn er 6!) kunt u de website van Stichting Agora www.agora-europa.nl bezoeken.

Data onderzoek 'Gemeenteraden in Nederland.

Verschillende vergadervormen en contact tussen raad en inwoners'

Gegevens Gemeente en Raad

1. Naam griffier:

De namen zijn geanonimiseerd. In totaal hebben 241 griffiers de enquête volledig ingevuld. In de zomer van 2008 zijn alle griffiers die op dat moment bekend waren bij de Vereniging van Griffiers per e-mail benaderd om de online enquête in te vullen. In totaal zijn er 462 griffiers gevraagd om de enquête in te vullen. Dit getal ligt hoger dan het toenmalige aantal gemeenten, omdat in sommige gemeenten meer dan één griffier is aangeschreven (bijvoorbeeld in het geval van de Amsterdamse stadsdeelraden). Daarmee is de respons 52 %. Dat is voor een online enquête een hoge respons, die daarmee een representatief beeld geeft van de ervaringen met verschillende vergadermodellen in Nederlandse gemeenten. De griffiers die de enquête hebben ingevuld vertegenwoordigen 227 gemeenten. Ten tijde van de enquête waren er 443 Nederlandse gemeenten. Daarmee komt 51% van de gemeenten aan bod in de onderzoeksresultaten.

2. Naam gemeente:

Gemeenten en stadsdelen waarvan één of meerder griffiers de enquête heeft ingevuld:

Gemeente
1 Anoniem/gemeente onbekend
2 Aa en hunze
3 Aalburg
4 Alblasserdam
5 Alkmaar
6 Almere
7 Alphen-Chaam
8 Alphen aan den Rijn
9 Amsterdam stadsdeel Westerpark (2x)
Amsterdam stadsdeel Amsterdam-noord
Amsterdam stadsdeel Oud Zuid

Amsterdam stadsdeel Bos en Lommer
Amsterdam stadsdeel De Baarsjes
Amsterdam stadsdeel Geuzenveld - Slotermeer
Amsterdam stadsdeel Oost-Watergraafsmeer
Amsterdam stadsdeel Osdorp
Amsterdam stadsdeel Oud-West
Amsterdam stadsdeel Slotervaart
Amsterdam stadsdeel Zuideramstel
Amsterdam Zuidoost
10 Apeldoorn
11 Arnhem
12 Assen

13 Baarle-Nassau
14 Barneveld
15 Beek
16 Beemster
17 Bergambacht
18 Bergeijk
19 Bergen
20 Bernheze
21 Bernisse
22 Best
23 Beuningen
24 Beverwijk
25 Boarnsterhim
26 Boekel
27 Borne
28 Borsele
29 Boskoop
30 Boxmeer
31 Boxtel
32 Breda
33 Breukelen
34 Brielle

Gemeente
35 Brummen
36 Bunschoten
37 Bussum
38 Capelle aan den IJssel
39 Coevorden
40 Cromstrijen
41 Cuijk
42 Culemborg
43 Dalfsen
44 Dantumadeel
45 De Wolden
46 Den Haag
47 Den Helder
48 Deventer
49 Diemen
50 Dinkelland
51 Dirksland
52 Doetinchem
53 Dordrecht
54 Drechterland
55 Drimmelen
56 Druten

57 Duiven
58 Echt-susteren
59 Edam-volendam
60 Ede
61 Eemnes
62 Eemsmond
63 Eersel
64 Eijsden
65 Elburg
66 Emmen
67 Enkhuisen
68 Enschede
69 Epe
70 Etten-Leur
71 Franekeradeel
72 Geldrop-Mierlo
73 Gemert-Bakel
74 Giessenlanden
75 Gilze en Rijen
76 Goedereede
77 Gouda
78 Grave

79 Gulpen-Wittem
80 Haaksbergen
81 Haaren
82 Haarlem
83 Haarlemmermeer
84 Hardenberg (2x)
85 Harderwijk
86 Harenkarspel
87 Harlingen
88 Hattem
89 Heerhugowaard
90 Heemstede
91 Heerlen
92 Hellendoorn
93 Helmond
94 's-Hertogenbosch
95 Hengelo
96 Hillegom
97 Hilvarenbeek
98 Hoogeveen
99 Hoogezand-Sappemeer
100 Horst aan de Maas

Gemeente
101 Houten
102 Huizen
103 IJsselstein
104 Katwijk
105 Kerkrade
106 Korendijk
107 Krimpen aan den IJssel
108 Landerd
109 Landsmeer
110 Laren
111 Leerdam
112 Leiderdorp
113 Leudal
114 Leusden
115 Lith
116 Littenseradiel
117 Loon op Zand
118 Lopik
119 Losser
120 Maarssen
121 Maasdriel
122 Maassluis

123 Maastricht
124 Meerlo-Wanssum
125 Meerssen
126 Menterwolde
127 Midden-Delfland
128 Midden-Drenthe
129 Naarden
130 Nederlek
131 Neerijnen
132 Nieuwerkerk aan den IJssel (2x)
133 Nijkerk
134 Nijmegen
135 Noord-Beveland
136 Noordoostpolder
137 Oegstgeest
138 Oirschot
139 Oisterwijk
140 Oldebroek
141 Olst-Wijhe
142 Onderbanken
143 Ooststellingwerf
144 Opmeer

145 Opsterland
146 Oud-Beijerland
147 Ouder-amstel
148 Oudewater
149 Raalte
150 Renkum
151 Reimerswaal
152 Reusel-De Mierden
153 Rheden
154 Rhenen
155 Rijnwoude
156 Rijssen-Holten
157 Rijswijk
158 Roerdalen
159 Roermond
160 Roosendaal
161 Rotterdam-Charlois
162 Rozenburg
163 Rucphen
164 Schagen
165 Scheemda
166 Schermer

Gemeente
167 Scherpenzeel
168 Schijndel
169 Schoonhoven
170 Shouwen-duiveland
171 Sevenum
172 Sint Anthonis
173 Skarsterlân
174 Soest
175 Someren
176 Steenwijkerland
177 Terschelling
178 Teylingen
179 Tilburg
180 Tubbergen
181 Tytsjerksteradiel
182 Ubbergen
183 Urk
184 Utrecht
185 Utrechtse heuvelrug
186 Vaals
187 Valkenswaard
188 Veendam

189 Veenendaal
190 Veere
191 Veldhoven
192 Venlo
193 Venray
194 Vlaardingen
195 Vlagtwedde
196 Vlissingen
197 Vlist
198 Voorschoten
199 Voorst
200 Waalre
201 Wageningen
202 Waterland
203 Weert
204 West Maas en Waal
205 Westerveld
206 Weststellingwerf
207 Westervoort
208 Westvoorne
209 Wierden
210 Wieringermeer

211 Wijchen
212 Winschoten
213 Woerden
214 Wunseradiel
215 Zaanstad
216 Zaltbommel
217 Zandvoort
218 Zederik
219 Zeevang
220 Zeewolde
221 Zeist
222 Zevenaar
223 Zijpe
224 Zuidhorn
225 Zoetermeer
226 Zwijndrecht
227 Zwolle
Totaal

3. Provincie:

Onderstaande tabel laat de percentages en verdeling zien van in welke provincies de griffiers werken die de enquête hebben ingevuld.

Provincie	%
Noord-Brabant	15,4
Drenthe	3,3
Flevoland	1,7
Friesland	5
Gelderland	12,4
Groningen	3,3
Limburg	7,9
Noord-Holland	17,4
Overijssel	7,5
Utrecht	6,6
Zeeland	2,5
Zuid-Holland	17
Totaal	100

4. Aantal zetels van uw gemeenteraad (aantal inwoners):

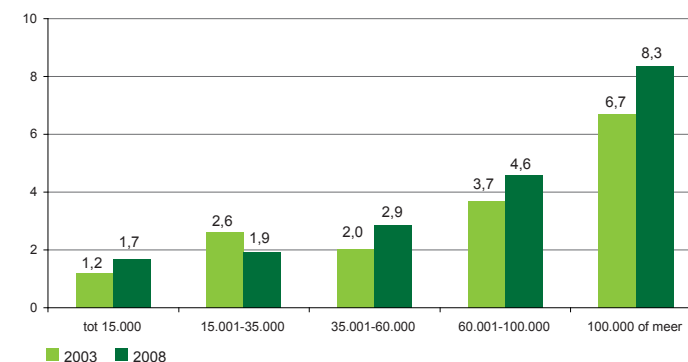
De gemeentegrootte en het aantal zetels van de gemeenten waar de griffiers werken die de enquête hebben ingevuld:

Aantal raadszetels	%
9 -15 zetels (inwoners tot 15.000)	21,3
17-23 zetels (15.001-35.000)	45,8
25 -31 zetels (35.001-60.000)	17,9
33 -37 zetels (60.001-100.000)	7,1
39-45 zetels (100.000-200.001 of meer)	7,9
Totaal	100

5. Hoeveel fulltime-equivalents (fte's) was de formatie van uw griffie (inclusief uzelf) in 2003? En hoeveel fulltime-equivalents (fte's) is de formatie van uw griffie (inclusief uzelf) momenteel?

Aantal fte's in %	2003	2008
geen fte	1,3	-
tot 0,25 fte	1,8	-
0,25-1 fte	49,1	26,3
1-2 fte	23,2	34,2
2-5 fte	16,5	27,5
>5 fte	8	12,1
Totaal	100	100

Gemiddeld aantal fte's griffie naar gemeentegrootte

6. Kunt u de rol en de werkverdeling van uw griffie beschrijven door globaal aan te geven hoeveel fte (vanaf 0,1) er binnen uw griffie besteed wordt aan:

- Secretariële en logistiek ondersteunende werkzaamheden
- Procedurele werkzaamheden
- Vakinhoudelijke ondersteuning en advisering
- Externe communicatie raad / burgercontacten
- Rekenkamer werkzaamheden of andere door de raad ingestelde onderzoeken
- Overige werkzaamheden, namelijk

Werkzaamheden in fte's in % griffies	Secretarieel	Procedureel	Advies	Externe communicatie	Rekenkamer / onderzoek	Overig
geen fte	16,3	17,8	17,4	25,8	41,7	51,1
tot -1 fte	66,7	70,5	67,4	68,9	53,4	45,5
1-2 fte	9,8	6,1	5,3	2,3	2,3	0,8
2-5 fte	4,2	2,3	6,4	1,1	1,9	1,1
>5 fte	3	3,4	3,4	1,9	0,8	1,5
Totaal	100	100	100	100	100	100

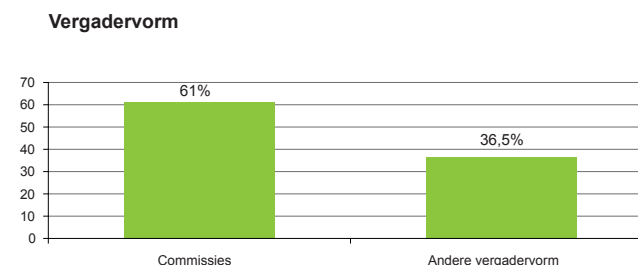
6.A. Eventuele toelichting op de werkverdeling van uw griffie (inclusief overige werkzaamheden):
 In totaal hebben 90 griffiers een toelichting op de werkverdeling van hun griffie gegeven.

Vragen over verschillende mogelijke vergadervormen van gemeenteraden

7. Wat is de huidige vergadervorm van de gemeenteraad in uw gemeente wat betreft de voorbereiding van besluitvorming?

	%
Commissies	61
Andere vergadervorm	36,5

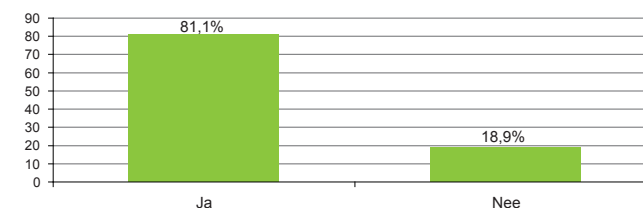
Toelichting op andere vergadervorm:

88 griffiers hebben de vergadervorm in hun gemeente nader toegelicht.

8. Is er sinds de invoering van de dualisering wat veranderd in de manier van vergaderen van raad en commissies?

	%
Ja	81,1
Nee	18,9
Totaal	100

Is er iets veranderd aan de manier van vergaderen sinds de dualisering?

N.B. De respondenten die 'nee' hebben geantwoord zijn doorgeleid naar vraag 15.

9. Wat is er veranderd aan het commissiestelsel in uw gemeente sinds de invoering van de dualisering? Meerdere antwoorden mogelijk.

	%
De commissiestructuur is losgelaten	29,5
Het aantal commissies is verminderd	28,2
Minder commissievergaderingen	11,6
Meer commissievergaderingen	5
Het aantal commissies is vermeerderd	2,1
Er is niets aan het commissiestelsel veranderd	4,6
Andere verandering(en)	32,4
Geen antwoord	22,4

9.A. Toelichting op andere veranderingen:

76 griffiers hebben de veranderingen wat betreft commissievergaderingen in hun gemeente sinds de dualisering nader toegelicht.

10. Is er iets in uw gemeente veranderd aan de raadsvergaderingen sinds de invoering van de dualisering? Meerdere antwoorden mogelijk.

	%
Het aantal vergadermomenten is verminderd	19,9
Het aantal vergadermomenten is vermeerderd	15,8
Wijze van plenair vergaderen niet gewijzigd	17,8
Andere verandering(en)	30,3

10.A. Toelichting op andere veranderingen:

72 griffiers hebben de veranderingen wat betreft raadsvergaderingen in hun gemeente sinds de dualisering nader toegelicht.

11. Is er verder iets veranderd wat betreft vergadervorm in uw gemeente sinds de invoering van de dualisering?:

	%
Ja	51,3
Nee	48,7
Totaal	100

N.B. De respondenten die 'nee' hebben geantwoord zijn doorgeleid naar vraag 13.

12. Wat is er in uw gemeente veranderd?

	%
Ontmoetingsmoment met inwoners ingevoerd	56,3
Thematische indeling vergaderingen ingevoerd	31,3
Andere verandering(en)	55,2
Andere debatvorm	28,1

12.A. Toelichting op andere veranderingen:

51 griffiers hebben een andere verandering nader toegelicht.

13. Wat waren de voornaamste doelen van de verandering(en) in de manier van vergaderen? Kruis er maximaal drie aan:

	%
Faciliteren veranderende rollen college en raad na de dualisering (o.a. meer scheiding tussen uitvoerend en kaderstellend)	45,4
Werkdruk raadsleden verminderen	17,8
Vergaderuren verminderen	33
Kleinere afstand tussen burger en raad	62,2
Faciliteren debat, meer politieke profilering	33
Debat niet dubbel doen	48,1
Snelheid besluitvorming verbeteren	24,9
Kwaliteit besluitvorming verbeteren	47,6
Cultuuromslag bevorderen	24,3
Ander doel, namelijk ...	3,8

7 griffiers hebben een ander doel nader toegelicht.

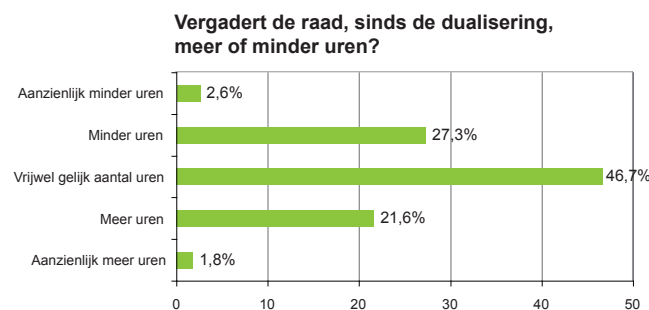

14. Heeft u de indruk dat deze doelen (of het doel) zoals u die in de vorige vraag heeft ingevuld zijn bereikt met het veranderde vergadersysteem?

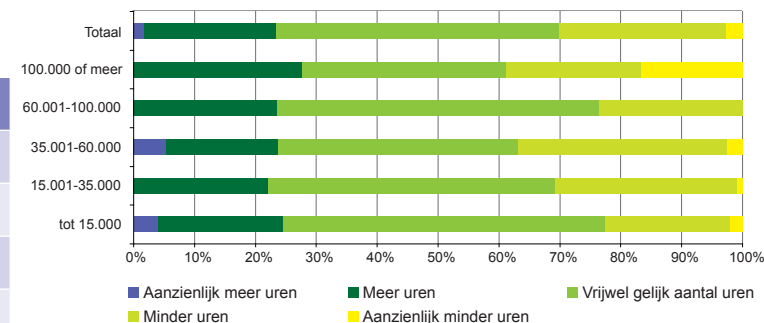
	%
Ja	20,1
Nee	8,4
Deels	71,5
Totaal	100

14.A. Kunt u uw antwoord (doelen bereikt met het veranderende vergadersysteem) toelichten? 150 griffiers hebben hun antwoord nader toegelicht.

15. Vergadert uw gemeenteraad naar schatting in uren meer of minder per jaar als u het jaar na de invoering van de dualisering (2003) vergelijkt met vorig jaar (2007)?

Vergadert de raad, sinds de dualisering, meer of minder uren? Verdeling naar gemeentegrootte:

16. Is het in 2007 voorgekomen dat een raadsvoorstel van het college niet direct door de raad is geagendeerd?

	%
Ja	60,4
Nee	39,6
Totaal	100

N.B. De respondenten die 'nee' hebben geantwoord zijn doorgeleid naar vraag 17.

16.A. Kunt u aangeven hoe vaak en de redenen waarom een raadsvoorstel niet direct door de raad is geagendeerd (bijv. onvoldoende kwaliteit raadsvoorstel; geen politieke prioriteit; ingehaald door actualiteit, niet besluitrijp of andere redenen)? 126 griffiers hebben deze vraag beantwoord.

17. Kunt u (een schatting) geven hoeveel onderwerpen in 2007 op initiatief van het college, de raad of een ander op de agenda zijn gekomen?

N.B. Heeft u de cijfers voor het invullen van het onderstaande niet beschikbaar dan kunt u in de toelichting op de volgende pagina hier eventueel nader op ingaan.

Gemiddeld aantal onderwerpen	
Initiatief college van burgemeester en wethouders waar besluitvorming over moet plaatsvinden(raads voorstellen)	94,7
Initiatief college van burgemeester en wethouders waar geen besluitvorming door de raad aan gekoppeld is (informatie verstrekken, consulturen en andere mededelingen college)	56,8
Agendavoorstel raadslid	12
Initiatiefvoorstel raadslid	2
Interpellatie raadslid	0,8
Mondelinge beantwoording schriftelijke vragen raadslid	12,4
Motie vreemd-aan-de-orde-van-de-dag	5,5
Rekenkamer(-functie) o.a. onderzoeksrapport	2,1
Agendavoorstel burger (indien mogelijk in uw gemeente)	0,1
Initiatiefvoorstel burger	0,5
Anders/Overig	2,1

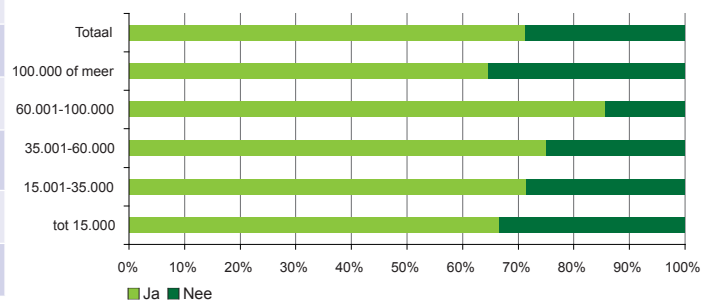
17.T.Eventuele toelichting op de verhouding tussen het aantal agendapunten aangedragen door de raad, het college en burgers

104 griffiers hebben een toelichting ingevuld over de verhouding tussen het aantal agendapunten aangedragen door de raad, het college en burgers.

18.Heeft u het idee dat de vorm van vergaderen in uw gemeente aanpassing of verdere ontwikkeling behoeft?

	%
Ja	71
Nee	29
Totaal	100

Behoeft de vergadervorm verdere ontwikkeling? Verdeling naar gemeentegrootte:

18.T. Wilt u uw standpunt (aanpassing of verdere ontwikkeling vorm van vergadering) toelichten?

185 griffiers hebben hun standpunt toegelicht.

19. De Commissie Aarts heeft onlangs de werkdruk van raadsleden onderzocht. Eén van de conclusies van dit onderzoek is dat het goed omgaan met de beschikbare tijd het grote thema is voor raadsleden. De Commissie beveelt daarom aan om de werkwijze en vergadercultuur van gemeenteraden kritisch tegen het licht te houden.

Uitgaand van deze conclusies- Denkt u dat andere vergadervormen tijds winst voor raadsleden gaan opleveren?

	%
Ja	20,1
Misschien	45,3
Nee	34,6
Totaal	100

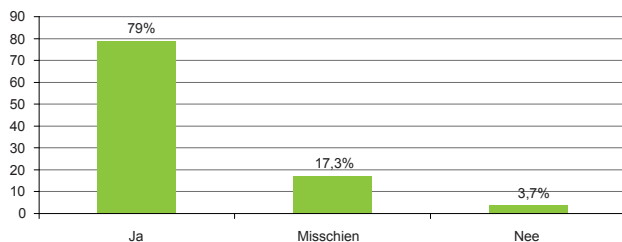
19.T.Kunt u uw antwoord (andere vergadervormen tijds-winst voor raadsleden) toelichten?

166 griffiers hebben hun standpunt toegelicht.

20. Vindt u dat er een rol voor de griffies is weggelegd om de werkdruk van raadsleden te verlichten?

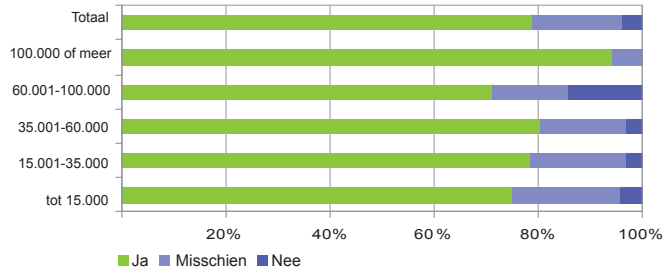
	%
Ja	79
Misschien	17,3
Nee	3,7
Totaal	100

Is er een rol voor de griffies weggelegd om de werkdruk van raadsleden te verminderen?

Is er een rol voor de griffies weggelegd om de werkdruk van raadsleden te verminderen?

Verdeling naar gemeentegrootte:

20.T. Kunt u uw antwoord (of er een rol is voor griffies om de werkdruk van de raadsleden te verlichten) toelichten? Door 183 griffiers ingevuld. De meeste griffiers geven in hun toelichting aan op welke wijze griffiers en griffies kunnen bijdragen in het verminderen van werkdruk.

21.Heeft u verder nog opmerkingen over de vergadervormen van uw raad? 60 griffiers hebben nog overige opmerkingen ingevuld.

Vragen over raad/inwoner contact en de betrokkenheid van burgers

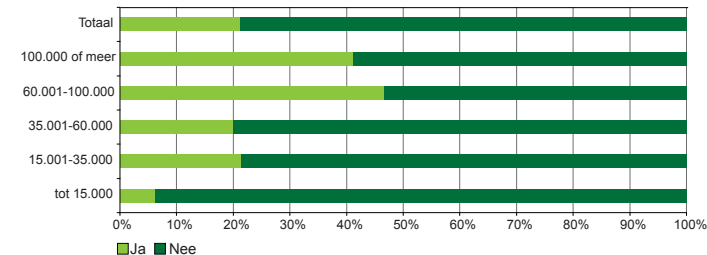
22.Heeft u in de afgelopen twee jaar een onderzoek uitgezet naar de relatie tussen burgers en de raad in uw gemeente?

	%
Ja	21
Nee	79
Totaal	100

Verdeling naar gemeentegrootte

Onderzoek gedaan naar relatie burger-raad?

Verdeling naar gemeentegrootte:

N.B. De respondenten die 'nee' hebben geantwoord zijn doorgeleid naar vraag 23.

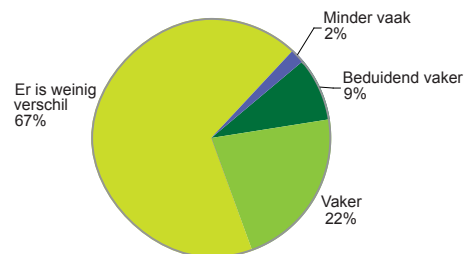
22.T. Kunt u kort toelichten wat voor soort onderzoek dat was? (vraagstelling en bevindingen)

45 griffiers hebben een toelichting gegeven.

23. Wonen burgers vaker of minder vaak vergaderingen van de gemeenteraad bij (zowel plenair als voorbereidend) in vergelijking tot de periode van voor de dualisering?

	%
Beduidend vaker	8,7
Vaker	21,7
Er is weinig verschil	67,6
Minder vaak	1,9
Totaal	100

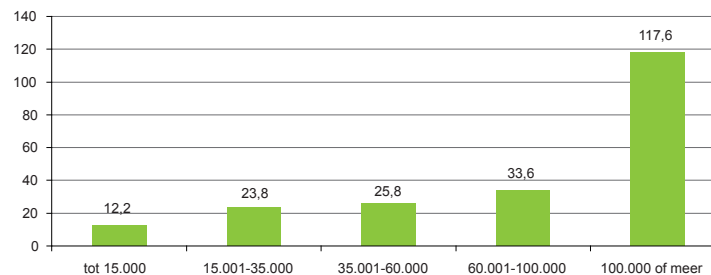
Wonen burgers vaker vergaderingen van de raad bij?

24. Hoeveel burgers hebben naar schatting in een bijeenkomst van de raad in 2007 het woord gevoerd in uw gemeente?

Gemiddeld aantal
29,9

Gemiddeld aantal burgers aan het woord bij de raad (2007)
Verdeling naar gemeentegrootte:

25.a. Op welke manier is of kan de burger betrokken worden bij raadsonderwerpen in uw gemeente?
Kruis aan wat in uw gemeente van toepassing is:

Op initiatief van de burger:

	%
Spreekrecht (inspreken)	92,5
Middels een e-mail/brief aan de raad	91,6
Recht van burgerinitiatief	64
(e-) Petitie	25,7
Referendum	17,8
Recht van agendering	9,8
Anders	26,2

De toelichting op anders is door 54 griffiers ingevuld.

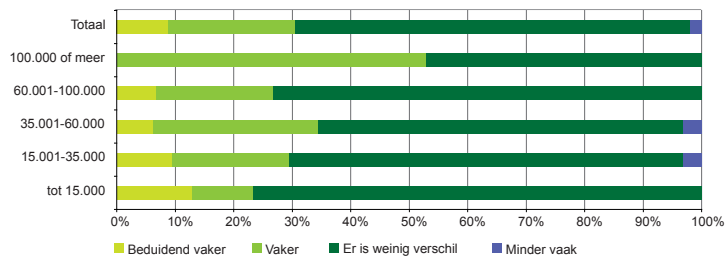
25.b. Op welke manier is of kan de burger betrokken worden bij raadsonderwerpen in uw gemeente?
Kruis aan wat in uw gemeente van toepassing is:

Op initiatief van de raad:

	%
Uitnodigen als gesprekspartner	79,9
Vergaderingen op locatie	48,1
Enquêtes/polls over onderwerpen die op de agenda staan	17,3
Referendum	17,3
Elektronisch burgerforum over raadsonderwerpen	14,5
Anders	12,6

De toelichting op anders is door 24 griffiers ingevuld.

Wonen burgers vaker vergaderingen van de raad bij?
Verdeling naar gemeentegrootte:

26. Welke andere vormen van georganiseerd contact met de burger kent uw gemeenteraad? Kruis aan wat in uw gemeente van toepassing is:

	%
Wijk-/dorpsbezoeken	43,5
Gast-van-de-raad	25,2
Burgeravond	19,6
Politiek Café	12,6
Anders	32,7
Geen andere vormen	20,1

De toelichting op anders is door 66 griffiers ingevuld.

27. Op welke manier denkt u dat inwoners de meeste invloed kunnen uitoefenen op de besluitvorming binnen uw gemeente?

Kruis maximaal drie manieren aan waarvan u denkt dat ze voor uw gemeente het meest van toepassing zijn:

	%
Mondeling contact met gemeenteraadsleden	61,5
Stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen	49,3
Mondeling contact met burgemeester/wethouders	34,7
Deelnemen aan een begeleidingsgroep van een gemeentelijk project	30
Schriftelijke reactie aan gemeenteraadsleden	27,2
Bijwonen van openbare vergaderingen, zoals gemeenteraadsvergaderingen, commissievergaderingen of andere vormen zoals de politieke markt	25,4
Publiciteit te zoeken zoals protestactie, ingezonden stukken in de krant e.d. (incidenteel karakter)	25,4
Actief deelnemen aan wijk- en dorpsraden (structureel karakter)	21,1
Bezoeken van een "Inloopmiddag of -avond n.a.v. concreet project	11,7
Actie voeren of protesteren	11,3
Lidmaatschap van een politieke partij	10,8
Schriftelijke reactie aan burgemeester/wethouders	7,5
Anders	3,3
Bezoeken van het spreekuur van burgemeester en wethouders	2,8
Deelname aan enquêtes	1,9
Referendum	1,4
Discussies op het internet	0,5

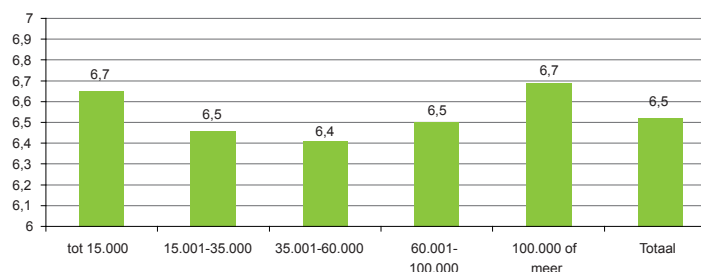
De toelichting op anders is door 6 griffiers ingevuld.

28. Hoe beoordeelt u de relatie tussen raad en burger in uw gemeente? Geef een cijfer aan op de schaal van 1 tot 10.

Gemiddeld rapportcijfer
6,5

Verdeling rapportcijfers	%
1	0
2	0
3	0
4	1,4
5	11,1
6	34,1
7	41,3
8	11,5
9	0,5
10	0
Totaal	100

Gemiddeld rapportcijfer relatie burger-raad
Verdeling naar gemeentegrootte:

28.T. Eventuele toelichting op de beoordeling van de relatie tussen raad en burger in uw gemeente
110 griffiers hebben een toelichting gegeven over de relatie tussen raad en burger

29. Heeft u verder nog opmerkingen over het contact tussen burgers en de raad? 50 griffiers hebben nog nadere opmerkingen ingevuld.

30. Tot slot, als u kijkt naar de werkwijze van uw raad op het gebied van vergaderen en het betrekken van inwoners - zijn er dan in uw gemeente vernieuwende initiatieven waar u trots op bent? En/of heeft u ideeën voor nieuwe democratisch vernieuwende initiatieven die u wilt delen met andere gemeenten?
131 griffiers hebben ideeën en voorbeelden genoemd om inwoners te betrekken bij gemeenteraden of over democratisch vernieuwende initiatieven.

31. Naar aanleiding van de resultaten van deze enquête willen we mogelijk met een aantal griffiers een diepte interview houden. Bent u bereid verder door te praten over werkwijzen van uw raad wat betreft vergadervorm en raad-burgercontact?

	%
Ja, ik ben beschikbaar voor een interview	64,6
Misschien	20,1
Nee	15,3
Totaal	100

32. Mogen wij uw e-mailadres gebruiken om u op de hoogte te houden over het democratisch boekje en de proeftuin 'burgers en gekozen burgers'?

	%
Ja, u mag mij op de hoogte houden van het democratisch boekje	97,2
Nee	2,8
Totaal	100

Colofon

Rapportage:

Marcel Boogers (pagina's 9-27)

Enquête:

Baudewijn Franssen, Jetske Krol, Arjan Oudbier, Hans Peet en Jan Dirk Pruim (Initiatiefgroep Democratisch Boeket) en Marian Huisman en Paul Mulder (Afdeling Onderzoek & Statistiek, gemeente Almere)

Productie:

Jetske Krol, gemeente Almere

Fotografie:

Gemeente Almere:

pagina's 14-15 (Maarten Feenstra),
pagina's 27 en 45 (gemeente Almere)

Gemeente Apeldoorn:

pagina's 4 en 12-13 (Carel Schutte)
pagina's 18-19 (Gerhard Witteveen)
pagina's 24-25 (Jan van den Heuvel)
foto achterkant en pagina's 40 en 44 (Moniek Polak)

Gemeente Leeuwarden: coverfoto voorkant en pagina 42

Gemeente Voorst: pagina's 28 en 41

Cartoons:

Felix Guérain, gemeente Almere

Vormgeving:

SBZ/Communicatie/Vormgeving, Gemeente Almere

Drukwerk:

Drukkerij Flyer Print, Joure

Copyright mei 2009

Gemeenten Almere, Apeldoorn, Leeuwarden en Voorst

Nieuwe vergadervormen van gemeenteraden: meer doelmatigheid, meer democratie en meer debat.

Inventariserend onderzoek naar ervaringen van griffiers met vernieuwende vergadervormen.

De invoering van het dualisme is in veel gemeenten een impuls geweest om de manier van werken en vergaderen nader tegen het licht te houden. Met een online onderzoek hebben de griffiers van de initiatiefgroep 'burgers en gekozen burgers' een allereerste nulmeting uitgevoerd van de huidige vergadervormen van gemeenteraden in Nederland.

Dr. Marcel Boogers van de Universiteit van Tilburg heeft de onderzoeksresultaten vertaald in deze rapportage. Zijn conclusie is dat het vergaderstelsel in een grote meerderheid van de gemeenten is gewijzigd sinds de invoering van de wet dualisering gemeentebestuur in 2002. Hiermee werd beoogd de doelmatigheid van de besluitvorming te bevorderen, de werkdruk van raadsleden te verminderen, de democratische invloed van de raad en burgers te vergroten, of de kwaliteit van het debat te versterken. Als gekeken wordt naar de mate waarin de verschillende veranderingen aan het vergaderstelsel bijdragen aan het bereiken van de beoogde doelstellingen, dan blijkt het loslaten van de commissiestructuur het meest succesvol. Daarentegen is, zoals griffiers zelf aangeven, de vernieuwing van het vergaderstelsel en de doorontwikkeling ervan vooral een kwestie van maatwerk: toegesneden op de lokale verhoudingen en de cultuur die hierin tot ontwikkeling is gekomen.

Met het onderzoek naar werkvormen van gemeenteraden in Nederland willen de griffiers van de initiatiefgroep een bijdrage leveren aan een bredere discussie over het levend(ig) houden en het doorontwikkelen van de lokale democratie.

Deze publicatie is het eerste deel van de Democratisch Boeket reeks van de initiatiefgroep 'Burgers en Gekozen Burgers'. In het tweede deel 'raadsleden en werkdruk' wordt ingegaan op de vraag of een te hoge werkbelasting een toenemend probleem is voor raadsleden in Nederland. Beide delen zijn een uitgave van de gemeenten Almere, Apeldoorn, Leeuwarden en Voorst in het kader van het Democratisch Boeket van Stichting Agora Europa.

Gemeente Almere

